

The DSP logo is located in the top left corner of the page. It consists of the letters 'DSP' in a bold, white, sans-serif font, set against a solid black rectangular background.

Van impuls naar duurzaamheid?

Sociale professionals in de breedtesport

Eric Lagendijk, Ineke Deelen en Paul Duijvestijn

Amsterdam/ Den Haag, februari 2018

Eric Lagendijk

elagendijk@dsp-groep.nl

Ineke Deelen

ideelen@dsp-groep.nl

Paul Duijvestijn

pduijvestijn@dsp-groep.nl

Hoeveel door de Nederlandse overheid gefinancierde professionals lopen eigenlijk rond in en rond de breedtesportsector? We kennen ze allemaal wel: de buurtsportcoach, de combinatiefunctionaris, de verenigingsondersteuner en de sociaal makelaar Sport. Veel van deze lokaal werkzame professionals zijn ooit gelanceerd vanuit een landelijke sportimpuls, met subsidie vanuit het ministerie van VWS. Ze hadden een landelijke missie maar leveren lokaal maatwerk, veelal aangestuurd door gemeenten, lokale of provinciale sportservicebureaus, sportbonden en soms ook welzijns-, zorg- en onderwijsorganisaties. Hoeveel van deze professionals zijn actief in gemeenteland? Wat doen zij precies, met welke doelstelling en in opdracht van wie? Wat levert al dat werk op? In hoeverre is er sprake van overlap? In hoeverre biedt hun takenpakket mogelijkheid tot aanpassing van taken of zelfs functie? En in hoeverre liggen er mogelijkheden om deze lokale sportprofessionals in de breedtesport nog beter in te zetten voor de aanpak van actuele maatschappelijke vraagstukken?

Inhoud

1	Advies	4
2	Inleiding	7
2.1	Achtergrond	7
2.2	Vraagstelling	7
2.3	Onderzoeksmethode	8
3	Omvang en opdracht	11
3.1	Bedrijfstak sport	11
3.2	Omvang	12
3.3	De buurtsportcoaches: landelijk beeld	14
3.4	Zes gemeenten nader bekeken	16
4	Aanstelling en continuïteit	18
4.1	Beeld bij zes gemeenten	18
4.2	Landelijke context	20
5	Resultaat en continuïteit	21
5.1	Groter en hechter netwerk	21
5.2	Meer kwaliteit	21
5.3	Opbrengsten in landelijk perspectief	22
6	Reflectie: professional en actualiteit	23
6.1	Kritische houding	23
6.2	De sociale sportprofessional van de toekomst	24
Bijlagen		
	Bijlage 1: Schets per gemeente	27
	Bijlage 2: Bronnen	41

1 Advies

Sociale sportprofessionals

Op basis van casestudies, interviews en literatuuronderzoek heeft DSP de stand van zaken geschetst van sociale sportprofessionals in Nederland. Dit zijn door de overheid gefaciliteerde sportprofessionals met een maatschappelijke opdracht waarbij het ondersteunen en stimuleren van de breedtesport centraal staan. Nederland telt ongeveer 4000 fte van dergelijke professionals. Ongeveer 75% daarvan bestaat uit buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen in het kader van de Brede impuls Combinatiefunctionarissen (BiC) die financieel voor 40% gevoed wordt vanuit het ministerie van VWS. Het zijn vooral de gemeenten die de regie voeren over de inzet van deze professionals. De overige 25% zijn veelal uitvoerende professionals die sportactiviteiten begeleiden in opdracht van gemeenten, zorg- en welzijnsorganisaties, vaak gericht op specifieke doelgroepen.

Brede impuls; structureel

Deze Brede impuls, die voortbouwt op eerdere impulsen vanuit het landelijke sportbeleid, heeft een groot bereik. Vrijwel alle gemeenten maken er gebruik van. Daarmee heeft deze structurele regeling een duurzaam effect op de sportinfrastructuur, met name op de ambitie om verbindingen aan te gaan tussen sport, zorg, onderwijs en het sociale domein. De impact van deze regeling kan nog groter zijn dan zij momenteel is. Zo zal het draagvlak van gemeenten en professionals groter worden, als het structurele karakter van de regeling door alle betrokkenen onderkend wordt. Gebleken is dat veel gemeenteambtenaren twijfelen aan de voortzetting van de regeling. Een krachtig signaal vanuit VWS zou hier tegenwicht aan kunnen bieden.

Nog steeds: school en sport

Veruit het grootste deel van de sociale professionals wordt door gemeenten en maatschappelijke partners ingezet in en om het basisonderwijs. Negen van de tien coaches werken in of samen met scholen om kinderen van 4 – 12 jaar meer te laten sporten en bewegen. Is dat wel in verhouding? Er zijn ook gemeenten, scholen en koepels die de buurtsportcoach volledig inzetten als vakleerkracht LO in het basisonderwijs. Dat is niet in de geest van de regeling, die immers uitgaat van het aangaan van verbindingen tussen verschillende organisaties.

Focus naar maatschappelijke waarde en rol verenigingen

Aan de andere kant geven gemeenten aan dat er toenemende aandacht is voor het benutten van de maatschappelijke waarde van sport, bijvoorbeeld in het kader van de jeugdzorg, leefbaarheid, integratie, emancipatie en sociale activering. Gemeenten beschouwen (sterke) sportverenigingen als partner om die waarde te verzilveren. De buurtsportcoach zou volgens gemeenten meer dan nu het geval is sportverenigingen kunnen ondersteunen bij het aangaan van samenwerkingsverbanden met professionals in het sociaal domein, het onderwijs en de zorg. En bij het versterken van een sterk pedagogisch

sportklimaat. Gemeenten geven zelf ook aan dat dit andere vaardigheden en nieuwe kennis vereist bij buurtsportcoaches.

Groter accent op kwaliteit en niet alleen op kwantiteit

Deze sociale sportprofessionals zijn bij uitstek geschikt om de breedtesport kwalitatief te versterken. De nadruk bij de inzet van de buurtsportcoaches heeft in belangrijke mate gelegen bij een kwantitatieve opgave: meer mensen aan het sporten en bewegen krijgen. De analyse die wij hebben gemaakt wijst uit dat er meer behoefte is ontstaan aan een kwalitatieve impuls: sterkere, maatschappelijk bewuste en betrokken sportaanbieders die in staat zijn om verbindingen aan te gaan en ook impact hebben op hun omgeving. Dat veronderstelt een sterkere, meer zelfbewuste houding van de hele sportsector, inclusief de beleidsafdeling van gemeenten, die de sport ook op die manier moeten uitdragen bij onderhandelingen over de inzet van sport in het lokale, sociale domein. Juist de lokale sport is een lichtend voorbeeld van hoe de transformatie van het sociale domein gestalte kan krijgen: met veel zelfwerkzaamheid en vrijwillige inzet werken aan een vereniging die midden in de samenleving staat en daarbij relaties onderhoudt met tal van partners. Een vereniging waar iedereen welkom is. Er zijn voorbeelden van verenigingen waar dit "gewoon" gebeurt, maar op andere plekken is daar meer voor nodig, en dat kan mogelijk worden door de inzet van de buurtsportcoach. Maar dan moet die buurtsportcoach wel de juiste bagage hebben. Bijvoorbeeld kennis van het sociale domein, de jeugdzorg, de Wmo en hoe die werelden zich tot elkaar verhouden en hoe zij daarin kunnen opereren. En wat dat betekent voor de sportvereniging en zijn vrijwilligers.

Kwaliteitsimpuls voor de transformatie

Sport heeft een uitstekende uitgangspositie om bij te dragen aan de transformatieopgave in het sociale domein (participatie, zorg, jeugdhulp) waar gemeenten in Nederland voor staan. Maar dan hebben de sportaanbieders soms net even een steuntje in de rug nodig. Wij geven VWS in overweging mee om een leergang te (laten) ontwikkelen die buurtsportcoaches voedt met tools en kennis om de rol van sport in de transformatieagenda op lokaal niveau vorm te geven en optimaal te benutten. Dat is goed voor de sport, en goed voor het sociale domein. Denk hierbij aan sport als middel in de jeugdzorg, sport ter versterking van de zelfredzaamheid of sport in het kader van het opdoen van werkervaring. Hierover is al veel kennis beschikbaar. Dat zou gebundeld, aangevuld en toegankelijk gemaakt moeten worden voor de doelgroep buurtsportcoaches zodat alle gemeenten dit kunnen implementeren. Een nieuwe impuls kan daarmee gevoed worden.

Richting geven aan de inzet van sociale sportprofessionals: wat niet...

Daarnaast zou VWS voor de nabije toekomst een duidelijke visie moeten ontwikkelen en uitdragen ("richting geven") op de inzet van sociale sportprofessionals, met name de buurtsportcoaches: wat is vanuit landelijk perspectief in vogelvluchtperspectief het meest wenselijk? VWS zou daarbij een duidelijk signaal moeten afgeven dat buurtsportcoaches niet langer ingezet moeten worden als vakleerkracht. Door het wel toe te staan ontnemen je het onderwijs de eigen verantwoordelijkheid om er zelf in te investeren, en LO te beschouwen als een volwaardig vak, voor docenten om te geven en voor leerlingen om te leren. Dit houdt

de terugkeer van de vakleerkracht op alle basisscholen in Nederland voor tenminste twee uur per week tegen.

En wat wel...

Het ontwikkelen van de genoemde visie zou moeten uitmonden in een nieuw raamwerk of toetsingskader waarbinnen de buurtsportcoach lokaal opereert. Welke accenten leggen we daarbij? VWS zou daarbij in gesprek moeten gaan met een aantal partners die raken aan het maatschappelijk domein om de sport heen.

Voor de hand liggend zijn de onderwerpen:

- 🕒 pedagogisch verantwoord sportklimaat
- 🕒 bestrijden van bewegingsarmoede
- 🕒 de maatschappelijk betrokken sportvereniging
- 🕒 tegengaan van seksuele intimidatie
- 🕒 het benutten van de kracht van sport in de zorg en het sociale domein.

Dit raamwerk zou gemeenten en lokale partners moeten inspireren om diezelfde richting te verkennen en in te gaan. Ons inziens zijn de gemeenten daar ook aan toe en klaar voor. Het gaat om een duwtje in de richting door helderheid te geven en nieuw elan te creëren. Het nieuwe raamwerk zou ook input kunnen vormen voor een nieuwe landelijke impuls die meer in het teken zou moeten staan van de maatschappelijke kwaliteit van sport, de betekenis van sport voor de samenleving.

Volgen, verantwoorden en monitoren

Het raamwerk zou tegelijkertijd benut kunnen worden als evaluatiekader voor de regeling. Want ook het afleggen van verantwoording over de inzet van de middelen verdient volgens gemeenten meer aandacht. Zo krijgt de inzet van buurtsportcoaches uiteindelijk meer maatschappelijke relevantie, nog concreter resultaat en wint de regeling aan transparantie en effectiviteit. DSP is bereid om hieraan bij te dragen, bijvoorbeeld door een eerste bijeenkomst in het kader van het visieproces te organiseren.

2 Inleiding

2.1 Achtergrond

Verenigingsmanagers, verenigingsondersteuners, verenigingsadviseurs, combinatiefunctionarissen, buurtsportcoaches, sportconsulenten, schoolsportmedewerkers, sportstimuleringsmedewerkers, sportbuurtwerkers enz.: in Nederland is de afgelopen decennia een sportondersteuningssector ontstaan die in omvang nog steeds lijkt te groeien. Het gaat om door de overheid gefaciliteerde professionals in uitvoerende functies die een maatschappelijke opdracht vervullen in of direct aangrenzend aan de sportsector. Kern van het werk van deze professionals is het ondersteunen en stimuleren van de breedtesport, veelal met het oog op het benutten van de maatschappelijke waarde van de sport. Doorgaans richten deze professionals zich dan ook niet op de middenklasse van het land, maar juist op groepen die een duwtje of duw nodig hebben om mee te doen, zoals kwetsbare jongeren, mensen met een uitkering of meer algemeen: groepen die niet aan sport doen, onvoldoende bewegen, en die de waarde daarvan extra goed kunnen gebruiken.

Voor een aanzienlijk deel zijn dit professionals die ooit zijn aangesteld vanuit een landelijke stimuleringsregeling, veelal gesubsidieerd door het ministerie van VWS. Denk aan achtereenvolgens de Breedtesportimpuls (BSI), BOS-impuls, impuls Brede Scholen Sport en Cultuur, Alliantie School en Sport, Meedoen alle jeugd door sport en het programma Sport en bewegen in de buurt. Gemeenten en provincies hebben hier, vaak in de 'slipstream' van VWS, ook zelf in geïnvesteerd.

Deze professionals zijn aangesteld bij gemeenten, lokaal of provinciaal opererende stichtingen (sportservice, sportstimulering), sportbonden en soms ook welzijns-, zorg- of onderwijsorganisaties.

Deze grote groep professionals in de breedtesportsector, waarvan de precieze omvang niet bekend is, kan alleen al door zijn omvang een fors verschil maken in de uitvoering van beleid. Het is de vraag of deze sociale sportprofessionals ingezet en aangestuurd worden vanuit een actuele, scherpe analyse van wat nu het meest nodig is. Met zoveel formatieplaatsen en een goede regie daarop kan de sport-overheidssector mogelijk gerichter kansen en problemen aanpakken en zo de maatschappelijke waarde van sport en bewegen nog beter benutten.

2.2 Vraagstelling

Vragen in het licht van een inventariserend onderzoek zijn dan - aan de aanbodkant van de markt:

- 🕒 Om hoeveel formatieplaatsen gaat dit precies?
- 🕒 Welke functiegroepen kun je grofweg onderscheiden?
- 🕒 Welke opdracht en taken hebben deze sportprofessionals in de breedtesportsector?
- 🕒 Door wie worden zij aangestuurd en bij wie staan zij op de pay roll?

- ③ Hoe verhouden deze professionals zich tot vrijwilligers in de sport?
- ③ Hebben de sociale sportprofessionals een vaste aanstelling?
- ③ Wie zijn hun samenwerkingspartners?
- ③ Welke resultaten boeken zij?
- ③ In hoeverre is er flexibiliteit in hun functioneren (mogelijkheid tot ander takenpakket)?

En aan de vraagkant:

- ③ Welke problemen in de breedtesportsector (of in het sociaal domein) zijn er rondom deze professionals?
- ③ Welke prioriteiten kennen opdrachtgevers (gemeenten, bonden, koepels/ Rijk) daaraan toe?
- ③ Wie voeren regie op de inzet van deze sociale professionals in de sport?
- ③ In hoeverre en hoe kunnen deze professionals inspelen op actuele vraagstukken?
- ③ Zijn zij daarop toegerust qua kennis, ervaring en competenties?
- ③ Wat is nodig om het maatschappelijk effect van de inzet van deze professionals waar mogelijk te vergroten?
- ③ Welke rol kunnen verschillende beleidsmakers daarin spelen, op lokaal en provinciaal, maar ook op Rijksniveau en door koepels?

Met het beantwoorden van deze vragen willen we in grote lijnen in beeld brengen over welk potentieel aan stimulans en ondersteuning de Nederlandse sport-overheidssector beschikt. Met als doel om de maatschappelijke waarde van sport zo goed mogelijk te benutten. En om de inzet van deze sociale sportprofessionals zo goed mogelijk in de pas te laten lopen met actuele beleidsuitgangspunten; lokaal, regionaal en landelijk. Niet alleen maatschappelijk effectief, maar ook doelmatig. Beoordeling van doelmatigheid is alleen mogelijk als we inzichtelijk hebben wat de omvang van deze sport-ondersteuningsmarkt eigenlijk is.

Uiteraard bouwen wij voort op inzichten en kennis die er al zijn. Zo heeft het Mulier Instituut onderzoek gedaan naar de omvang en inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches. 'Evaluatie buurtsportcoaches 2016-2017', 'Verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2016' en 'Voortgangsrapportage Monitor Sport en Bewegen in de Buurt 2016' leveren gegevens op die voor ons vertrekpunt en referentiekader zijn bij het uitvoeren van het onderzoek naar de sociale sportprofessionals.

2.3 Onderzoeksmethode

Deze inventariserende studie naar omvang, kwaliteit (functie, taken, resultaten) en inzetbaarheid van sociale sportprofessionals vindt plaats via de volgende stappen:

- 1 Een foto-inventarisatie in zes gemeenten
- 2 Bronnenstudie

- 3 Interviews met stakeholders in de breedtesportsector, zoals NOCNSF, VSG, Provinciale sportservicebureaus, KNVB.
- 4 Overall-analyse en rapportage.

De kern van deze quick scan bevindt zich direct in de eerste stap: het uitvoeren van een gedegen inventarisatie van sociale sportprofessionals in een zestal gemeenten. We selecteren zes gemeenten die redelijk verspreid liggen over het land. Daarbij opteren we voor: 1 G4-stad, 2 middelgrote steden (75.000-150.000), 2 gemiddelde gemeenten (25.000 – 75.000) en 1 kleine gemeente (10.000 – 25.000). Dit zijn respectievelijk de gemeenten Amsterdam, Deventer, Leiden, Veenendaal, Smallingerland en Cuijk. Aangezien Cuijk een samenwerkingsverband onderhoudt met de buurgemeenten Mill en Grave, hebben we deze twee kleine gemeenten aan de onderzoeksgroep toegevoegd.

Op basis van internetsearch en documentenanalyse (zoals sportnota, uitvoeringsnota sport en jaarverslagen van bijv. het lokale sportservicebureau) vormen we ons een eerste beeld van de omvang, kwaliteit en inzetbaarheid van de lokale sportprofessionals in de zes gemeenten. Vervolgens voeren we in elke gemeente een gesprek met:

- ① een beleidsmedewerker Sport
- ① een manager die (een – groot – deel van) de sociale sportprofessionals aanstuurt, eventueel aangevuld met een uitvoerend professional.

In deze gesprekken stellen wij alle zaken aan de orde die nodig zijn om het volgende voor elk van de zes gemeenten boven tafel te krijgen:

- ① omvang fte sociale sportprofessionals voor de betreffende gemeente
- ① verdeling professionals naar functie en takenpakket
- ① opdrachtgever en aansturing
- ① juridische constructie werkgever/ werknemer, contractvorm, duurzaamheid
- ① oorsprong van de functie
- ① verhouding professionals ten opzichte van vrijwilligers in de sport (o.a. ook: mogelijke verdringing)
- ① relatie functie met landelijke impuls(en) vanuit VWS
- ① flexibiliteit: mogelijkheden tot aanpassing takenpakket
- ① opbrengsten/ effecten van de functie.

Uit deze interviews willen wij verder ook informatie verzamelen over de gemeentelijke visie op de maatschappelijke impact van deze professionals. Welke waarden koppelen deze gemeenten aan sport? Welke drijfveer was en is er om deze professionals in te zetten? Is er behoefte bij gemeenten aan inzet op andere onderwerpen dan de huidige? Zouden de bestaande sportprofessionals daar een rol in kunnen spelen? Vraagt dat ook iets van het ministerie van VWS? Zo ja, waar moeten we dan aan denken?

Een beperkte (quick scan) bronnenstudie moet meer helderheid geven over een landelijk beeld van de omvang, kwaliteit en inzetbaarheid van sociale sportprofessionals. Hiervoor bestuderen wij

onderzoeksrapportages, beleidsdocumenten, jaarverslagen e.d.. Wij verbinden de schattingen die we hieruit op kunnen maken aan de informatie die we uit de zes gemeenten halen. Daarmee kunnen we een redelijke overall-schatting maken van aard en omvang van sociale sportprofessionals in Nederland.

Door de resultaten van de foto-inventarisatie te verbinden aan en af te zetten tegen de quick scan en de bronnenanalyse kunnen we uiteindelijk een redelijk overall-beeld schetsen van de aard en omvang van sociale sportprofessionals in Nederland.

Als derde stap voeren we een vijftal interviews met stakeholders in de breedtesportsector, waaronder NOCNSF, VSG, Provinciale sportservicebureaus en KNVB.

Opbrengst hiervan is het verkrijgen van inzicht in de (sport)politieke en bestuurlijke visies op professionals in de breedtesportsector. Wat vinden de landelijke koepels en bonden eigenlijk van deze uitvoerende, ondersteunende en sportstimulerende professionals die op lokaal niveau actief zijn? Hoeveel waarde hechten landelijke organisaties aan deze professionals? Welke waarde kennen ze hieraan toe? Wat zou anders of beter moeten?

Alle bronnen die we geraadpleegd hebben bij gemeenten, landelijke en provinciale organisaties, en ook in het kader van een beperkte maar gerichte literatuurstudie, staan in bijlage 2 vermeld.

Op basis van de eerste drie stappen maken we een overall-analyse van alle verzamelde informatie en inzichten. Deze analyse levert een beeld op van de aard en omvang van de sociale sportprofessionals in Nederland: hun takenpakket, opbrengsten, flexibiliteit, aansturing, opdrachtgeverschap, maatschappelijke relevantie en waardering (vanuit het perspectief van de lokale overheid, landelijke koepels en bonden). Ook zoomen we in op hoe gemeenten en sportorganisaties met de kennis van nu terugkijken op de landelijke impulsen die het aanstellen van deze professionals mogelijk hebben gemaakt. Wat kunnen we daarvan leren? Welke lessen voor de toekomst trekken we daaruit?

3 Omvang en opdracht

Hoeveel sociale sportprofessionals zijn er ongeveer in Nederland? Welke functiegroepen en taken kun je grofweg onderscheiden? Welke opdracht hebben zij precies meegekregen?

3.1 Bedrijfstak sport

De sportsector is niet alleen een vrijetijd domein waarin miljoenen mensen actief zijn als sporter, vrijwilliger of toeschouwer. De sportsector is ook een bedrijfstak, met misschien wat meer invloed van de overheid dan in andere bedrijfstakken, maar toch ook gewoon een bedrijfstak. In de sporteconomie werken 150.000 mensen in 110.000 voltijd banen. Het gaat dan om professionals die werkzaam zijn in onder meer retail (o.a. sportkleding), sportartikelen, horeca, onderwijs (LO), openbaar bestuur (sportambtenaren) en fitnesscentra. Dat is 1,6% van de totale Nederlandse economie. Met 100.000 fte's bedraagt het aandeel van de sporteconomie 1,5% van de totale werkgelegenheid in Nederland.

Van alle volwassen Nederlanders verricht 15% vrijwilligerswerk in de sport. Zij werken gemiddeld vier uur per week voor hun club. Uitgaande van een 40-urige werkweek, komt dat neer op 56.000 fte's.

Kenmerkend voor de sport is de combinatie van grote mate van betrokkenheid van vrijwilligers, een sterk gegroeide sporteconomie met steeds meer professionals, en een relatief grote mate van invloed van de overheid als investeerder, opleider, beheerder en exploitant op de sportsector.

De overheid stimuleert en faciliteert sportbeoefening. Gemeenten zijn daarbij de belangrijkste financier. Ongeveer 80% van de bruto-uitgaven van de uitgaven aan sport gaan naar sportaccommodaties. Dit aandeel neemt iets af als gevolg van twee ontwikkelingen. Ten eerste is er sprake van een groeiende overgang van gemeentelijke accommodaties naar particuliere exploitanten. Ten tweede zijn gemeenten met de komst en verbreiding van sportimpuls en combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches meer gaan uitgeven aan sportaanbod (Goossens, 2014).

Naast professionalisering van de sport, zien we al veel langere tijd een andere trend, namelijk die van commercialisering. Sport is uitgegroeid tot een miljardenindustrie. Die commercialisering is zowel verbonden aan de topsport als aan de breedtesport. Zo maken steeds meer mensen gebruik van commercieel sportaanbod.

Hiertegenover staan investeringen van de rijksoverheid om sociale doelen te realiseren in de sport, en met sport als de middel. Een reeks aan impulsen is hiervan een duidelijk voorbeeld. Deze impulsen hebben in toenemende geleid tot nieuwe professionals in de sport, met name van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches. Wij noemen ze in dit rapport sociale sportprofessionals. Dit zijn door de overheid gefaciliteerde professionals in uitvoerende functies die een maatschappelijke opdracht vervullen in of direct aangrenzend aan de sportsector. Zij richten zich op de breedtesport met als doel om de maatschappelijke

waarde van de sport te benutten, met name voor specifieke doelgroepen (kwetsbare jongeren, lage SES-groepen).

Deze professionals zijn vaak aangesteld vanuit een landelijke stimuleringsregeling, gesubsidieerd door het ministerie van VWS. Denk aan achtereenvolgens de Breedtesportimpuls (BSI), BOS-impuls, Alliantie School en Sport, impuls Brede Scholen Sport en Cultuur (combinatiefunctionarissen), Meedoen alle jeugd door sport en het programma Sport en bewegen in de buurt (o.a. buurtsportcoaches). Gemeenten en provincies hebben hier, vaak in de 'slipstream' van VWS, ook zelf in geïnvesteerd.

Dát professionalisering van de sportsector is toegenomen, zelfs in de post-crisisjaren 2013 – 2015 blijkt ook uit de Arbeidsmarktmonitor Sport 2015 (Van der Horst, 2015) op basis van alumni-onderzoek. Interessant in dit onderzoek is dat van de MBO- en HBO- Sport en bewegen afgestudeerden 47% in "overige branches" actief is, en 53% in de sportbranche. van die 53% neemt de fitnessbranche met 18% de eerste plaats in, sportverenigingen met 14% de tweede plaats, derde zijn andere commerciële sportcentra (8%), vierde de zwembranche (6%), en vijfde overheidsdiensten: gemeente, lokale sportservicebureaus met 5%. Sportbonden en koepelorganisaties volgen met 1%.

Er is een toename zichtbaar van het aantal professionals bij verenigingen en overheidsdiensten. Deze toename is volgens de onderzoekers toe te schrijven aan een grotere vraag naar sport en bewegen in het kader van gezondheid en welzijn. Er is bovendien sprake van een hogere mate van kwaliteitsbewustzijn, een klantgerichte benadering en meer vraag naar variatie in het aanbod van sport en bewegen. Zowel in de sportbranche als in de branche van toerisme, zorg en welzijn zien werkgevers steeds vaker de noodzaak tot verdere professionalisering. Dit houdt verband met een meer integrale benadering van sport: als middel voor sociale doelen en preventieve gezondheidszorg.

3.2 Omvang

Veruit de meeste sociale sportprofessionals, inmiddels meer dan 2.900 fte, zijn aangesteld als buurtsportcoach in het kader van de Brede impuls Combinatiefunctionarissen (BiC). Dit zijn professionals die werkzaam zijn als buurtsportcoach, combinatiefunctionaris of coördinator van buurtsportcoaches/ combinatiefunctionarissen. Wij duiden ze hier in zijn algemeenheid aan met buurtsportcoach, tenzij we anders bedoelen.

Wij hebben de zes onderzochte gemeenten gevraagd naar het aantal sociale sportprofessionals dat actief is binnen hun gemeentegrenzen. Daarbij is specifiek gevraagd naar het aantal mede door VWS gefinancierde aantal buurtsportcoaches (uit de BiC), en het aantal sociale sportprofessionals dat gemeenten (volledig) zelf financieren.

Gemeente (inwoners)	Totaal fte prof	Fte BiC	Toelichting
Amsterdam (853.312)	190	130	60 fte uitvoeringscapaciteit zit als zzp-er in flexibele schil. Amsterdam bekostigt dit zelf.
Cuijk, Mill, Grave (47.890)	7,4	7,4	In deze drie kleine gemeenten hebben alle professionals een aanstelling in kader van BiC.
Deventer (99.295)	19,8	17,8	Meeste aanstellingen bij sportbedrijf; maar ook bij welzijn en onderwijs. 90% aanstellingen via BiC, 10% (2 fte) bekostigd door onderwijs.
Leiden (123.856)	21,5	12,9	Aanstellingen bij tal van organisaties: clubs, welzijn, jeugd en ouderenwerk.
Smallingerland (55.866)	7,2	6,5	Structurele aanstellingen op basis van BiC en 0,7 fte extra uit eigen bedrijfsvoering van sportbedrijf.
Veenendaal (64.277)	8,3	8,3	Alle professionals aangesteld bij onafhankelijk sportservicebureau Veenendaal, op basis van BiC.

Vier van de zes gemeenten investeren zelf ook buiten de BiC in sociale sportprofessionals: Amsterdam (60 fte, 32%), Leiden (8,6 fte, 40%), en in bescheiden mate Deventer (2 fte, 10%) en Smallingerland (0,7 fte, 10%). Als we deze willekeurige steekproef extrapoleren naar landelijk niveau (17.081.507 inwoners, 2.918 buurtsportcoaches), dan komen we tot een grove schatting van tussen 3.700 en 4.000 fte aan sociale sportprofessionals.¹

We kunnen hiermee qua omvang en samenstelling concluderen dat het overgrote deel, namelijk ongeveer 75 – 85% van het totaal aantal sociale sportprofessionals in Nederland, een aanstelling heeft op basis van de regeling Brede impuls Combinatiefunctionarissen. De landelijke sportimpulsen hebben daarmee een grote invloed op de sociale infrastructuur van sportstimulering en –ondersteuning in vrijwel alle gemeenten van Nederland.

¹ Schatting op basis van aantal sociale sportprofessionals ten opzichte van aantal buurtsportcoaches: $254,2/175,6 \times 2.918 = 4.224$. Schatting op basis van aantal sociale sportprofessionals ten opzichte van inwonertal: $17.081.507/1.244.496 \times 254,2 = 3.489$. Als we het gemiddelde nemen van deze twee methoden dan komen we uit op 3.857. Omdat het aantal cases zeer beperkt is moeten we deze schatting beschouwen als een grove benadering van een aantal dat ergens rond de 3.700 – 4.000 fte zal liggen.

3.3 De buurtsportcoaches: landelijk beeld

In 2008 heeft het ministerie van VWS de Brede impuls Combinatiefuncties (BiC, voorheen: sport, bewegen en cultuur) ingezet om lokaal professionals aan te stellen die verbindingen maken tussen scholen, sportaanbieders en culturele instellingen.² Doel hiervan is het stimuleren van de sportdeelname. Begin 2012 is de regeling uitgebreid met buurtsportcoaches om de werkwijze (en daarmee ook de impact) te verbreden naar welzijn, zorg, kinderopvang en bedrijfsleven. De buurtsportcoach is daarmee meer een soort verbindingsofficier die verschillende werelden met elkaar laat samenwerken. Niet alleen onderwijs met sport, maar ook sport met ouderenzorg, of sport met welzijnsinstellingen.

Gemeenten hebben per 1 september 2017 2.918 fte aan buurtsportcoaches aangesteld, waarmee de programmadoelstelling (2.900 fte) is behaald. Het Mulier Instituut (o.a. Van Ginneken cs., 2016) signaleert de volgende landelijke ontwikkelingen rondom de buurtsportcoaches:

- ③ De verbinding school en sport krijgt weliswaar nog de meeste aandacht, maar andere verbindingen worden steeds vaker gelegd.
- ③ De helft tot driekwart van de buurtsportcoaches heeft een uitvoerende taak. Er is een tendens naar meer communicatie, coördinatie en strategie, en minder organisatie van de uitvoering.
- ③ Gemeenten drukken steeds meer een eigen lokale stempel op de inzet van de buurtsportcoaches, in het verlengde van hun eigen doelstellingen.
- ③ De regeling verloopt goed, er zijn weinig klachten of strubbelingen; wel is er weinig vertrouwen in de continuïteit van de regeling. Slechts een kwart gaat ervan uit dat de (co)financiering op langere termijn geregeld blijft.
- ③ De buurtsportcoaches ervaren veel draagvlak voor hun werk en doelen: 'Er is veel te doen, maar we hebben weinig tijd'. Oftewel: er wordt een groot beroep gedaan op hun inzet.

Het belangrijkste punt van aandacht dat buurtsportcoaches naar voren brengen is de hardnekkigheid om specifieke doelgroepen en met name ook volwassenen te enthousiasmeren voor sport. Tegelijkertijd vinden zij dat de interventies (deels *evidence based*) wel goed zijn uitgewerkt én onderbouwd. Maar niet alle coaches kennen de *evidence based* aanpakken. Er lijken (nog) betere resultaten mogelijk door meer aandacht voor kennisverspreiding, kennisuitwisseling en intervisie.

Het landelijke beeld van de gebieden waar de opbrengsten van de buurtsportcoaches zichtbaar zijn, is volgens de inventarisatie van Mulier Instituut:

- ③ het stimuleren van sport- en beweegaanbod op scholen
- ③ sport en bewegen in de buurt
- ③ uitbreiding van het aanbod voor specifieke doelgroepen
- ③ verbeteren van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs
- ③ kinderen en jongeren hun talenten laten ontdekken.

---

² Cultuur laten we hier verder buiten beschouwing.

De buurtsportcoaches zijn veruit het meest zichtbaar op school en bij de sportorganisaties. Negen van elke tien coaches voert zijn functie uit in de sector sport. En acht van elke tien is (ook) actief in het onderwijs. Daarmee zijn de twee belangrijkste sectoren waarin zij werkzaam zijn genoemd. Buurt (42%), welzijn (33%) gezondheidszorg (21%) en jeugd(zorg) 17% worden beduidend minder vaak genoemd. Er vinden over het algemeen op lokaal niveau weinig inspanningen plaats om de resultaten van de buurtsportcoaches te kwantificeren. Effecten zijn daarom in beschrijvende algemene termen geformuleerd. Hierbij valt ook aan te tekenen dat de landelijke doelstellingen niet SMART geformuleerd zijn. Mulier Instituut gaat daarom af op indrukken van respondenten. Zo ziet minder dan de helft van de buurtsportcoaches duidelijk meer mensen lid worden van een sportvereniging. Wel tevreden zijn zij met het bereik van doelgroepen, de zichtbaarheid van hun eigen resultaten en de groei en kwaliteit van hun organisatie.

Dit beeld past bij het landelijk beleid om sport meer en beter te verbinden met andere sectoren. Een mix van organisatie, coördinatie én uitvoering van sportactiviteiten is daarvoor passend. Landelijke impulsen hebben volgens Mulier Instituut geleid tot een brede beweging, verspreid over nagenoeg alle gemeenten (95%), en die bovendien met lokale beleidsontwikkeling ook haar eigen dynamiek in de sport en het sociale domein genereert.

Volgens 91% van de buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen en coördinatoren is het stimuleren dat meer mensen in de buurt kunnen sporten en bewegen de voornaamste landelijke doelstelling die hun gemeente nastreeft (van Ginneken e.a., 2016). Lid worden van een vereniging staat daarbij voor gemeenten hoog op de agenda (88%). Daarvoor moet de vereniging volgens diezelfde gemeenten ook versterkt worden (81%).

Lokale en landelijke doelen liggen heel dichtbij elkaar. Gemeenten zijn steeds meer geneigd de maatschappelijke betekenis van de inzet van buurtsportcoaches te benutten, zoals het verminderen van overgewicht bij doelgroepen, het bevorderen van leefbaarheid in de buurt, het vergroten van maatschappelijk participatie en het vergroten van samenwerking met sociale wijkteams.

Buurtsportcoaches vinden "verbinden" in alle sectoren de belangrijkste taak (tussen 76% en 86%). Daarna volgt organiseren (tussen 60% en 76%) en op de derde plaats staat coördineren (73%). De volgorde in prioritering verschilt per sector waarbinnen de buurtsportcoach actief is. Op scholen zijn zij het meest uitvoeringsgericht (73%). Andere taken van de coaches zijn communiceren, ontwikkelen, monitoren en evalueren, in afnemende mate van hun prioritering.

Het merendeel van de buurtsportcoaches (79%) richt zich op de doelgroep 4 – 12 jarigen. Dit houdt verband met de grote mate van inzet van de combinatiefunctionarissen oude stijl in het basisonderwijs, als vakleerkracht LO, ondersteuner van de groepsleerkrachten of organisator van sportactiviteiten rond de scholen. Andere doelgroepen of sectoren halen een veel lager percentage: mensen in achterstandswijken (37%), overgewicht (35%), buurt/ wijkbewoners (31%) en migranten (29%) .

3.4 Zes gemeenten nader bekeken

De gemeenten die wij nader onderzocht hebben geven aan dat de opdracht die de buurtsportcoaches meekrijgen zodanig breed is geformuleerd, dat zij zelf accenten kunnen leggen en maatwerk kunnen toepassen bij de inzet van "hun" professionals. In bijlage 2 staat de inzet van sociale sportprofessionals in elk van de zes gemeentes beschreven.

Amsterdam signaleert een verschuiving van enkelvoudige uitvoering op verenigings- en wijkniveau naar meer strategisch en maatschappelijk niveau. De tijd dat één combinatiefunctionaris steeds dezelfde club(s) of wijk bedient, is voorbij. Samenwerking en verbinding zijn welhaast doelstellingen geworden. Het benutten van de maatschappelijke waarde van sport betekent meer aandacht voor regie en strategie. Welke allianties ga je aan? Welke ondersteuning hebben sportaanbieders hierbij nodig?

Door haar omvang kan Amsterdam het zich permitteren om 20 fte vrij te maken op strategisch niveau: projectleiders en coördinatoren (bijvoorbeeld per tak van sport, of voor een stedelijk sportstimuleringsproject). Daarnaast zet Amsterdam 50 fte in op operationeel niveau als bruggenbouwer. Dit zijn de "verbindingsofficieren" die de contacten leggen tussen onderwijs en sport, sport en jeugdzorg, en wijk en sport. De overige buurtsportcoaches zijn actief als uitvoerder in de stedelijke programma's rondom scholen, specifieke doelgroepen en versterking sportverenigingen.

Andere onderzochte gemeenten zien ook een dergelijke verschuiving, maar kunnen minder makkelijk schuiven met taken, dat heeft ook te maken met de financiering. In Amsterdam is de gemeente de grootste financier. Daarmee heeft de gemeente ook de regie stevig in handen.

In Cuijk was het verzorgen van gymlessen de belangrijkste taak van de buurtsportcoaches. Maar ook hier vindt een transitie plaats van "platte uitvoering" naar meer regie, samenwerking en maatschappelijke waarde. De gemeente wil ook andere groepen dan alleen de schoolgaande jeugd bereiken.

Verenigingsondersteuning blijft eveneens belangrijk. Zeker als verenigingen de uitdaging aangaan om specifieke doelgroepen binnen te halen.

In zowel Deventer als Leiden werken de sportprofessionals gebiedsgericht. Daarbinnen maken zij onderscheid tussen verschillende doelgroepen. Ook hier is meer aandacht gekomen voor samenwerking tussen partijen. In Deventer is hiervoor het sportbedrijf verantwoordelijk. In Leiden zijn de professionals verdeeld over negen organisaties die elk een deel van de stad en een deel van de opgave uitvoeren. Ook verenigingsondersteuning en JOGG maken deel uit van dit versnipperde takenpakket. Leiden onderscheidt zelfs zes hoofddoelstellingen: van dagelijks sportaanbod bij school tot verbetering van de sociale samenhang. Dat laat goed zien dat de regeling een steeds breder maatschappelijk karakter heeft gekregen.

De afgelopen jaren is het aantal sociale sportprofessionals in alle onderzochte gemeenten dankzij de BiC sterk gegroeid. In Smallingerland en Veenendaal zijn deze professionals ondergebracht bij sportbedrijven. De gemeenten bepalen hier het "wat", het sportbedrijf het "hoe". Naast kwantitatieve doelen, zet de gemeente Smallingerland in op een kwaliteitsimpuls: het versterken van het sport- en beweegklimaat, op

scholen, in de buurt en bij verenigingen. In Veenendaal werken de professionals vanuit het onderwijs en niet vanuit de wijken. Daarnaast ondersteunen zij verenigingen en stimuleren zij sport via het ouderen- en welzijnswerk.

4 Aanstelling en continuïteit

Door wie worden de sociale sportprofessionals aangestuurd en bij wie staan zij op de payroll? Hebben de sociale sportprofessionals een vaste aanstelling? Hoe verhouden deze professionals zich tot vrijwilligers in de sport, en wie zijn hun samenwerkingspartners?

4.1 Beeld bij zes gemeenten

Beleidsimpulsen

In alle door ons onderzochte gemeenten zie je terug dat gemeenten handig hebben ingespeeld op de opeenvolgende impulsen, waardoor ervaren professionals onder een nieuwe impuls hun waarde konden blijven houden. Gemeenten geven bovendien aan dat er ook een logische lijn zat in de impulsen die elkaar opvolgden. Eerst van stimuleren en ondersteuning van de breedtesport door uitvoering van activiteiten naar intensievere vormen van samenwerking tussen onderwijs en sport. Vervolgens kwam daar in de grote steden Meedoen alle jeugd door Sport bij waarbij de georganiseerde sport veel sterker ging samenwerken met gemeentelijke sportconsulenten, het onderwijs en soms ook maatschappelijk organisaties.

De BOS-impuls had toen al de gebiedsgerichte benadering onder de aandacht gebracht. Die maakte de weg vervolgens vrij voor de Regeling voor Combinatiefunctionarissen waarmee professionals een centralere rol kregen met een dubbele opgave: versterking van bewegingsonderwijs en sport op school, en verbetering van het jeugdklimaat bij verenigingen. De Brede Impuls heeft vanaf 2012 met de buurtsportcoaches een beweging op gang gebracht naar meer integraliteit en maatschappelijke relevantie op maat. Meer doelgroepen, meer beleidssectoren, meer afgewogen keuzes waarbij sport vooral ook als middel kan worden opgezet. Gemeenten zijn indirect meegenomen en actief meegegaan in deze ontwikkeling. En daarmee ook (een deel van) het personeel dat binnen de regelingen actief is geweest.

Landelijke beleidsimpulsen vanuit het ministerie van VWS hebben aldus een grote invloed op de lokale beleidsagenda's én de uitvoeringscapaciteit.

Voorbeelden

Amsterdam bevestigt dit beeld. De gemeente heeft altijd optimaal gebruik gemaakt van de regelingen en herkent een logica achter de reeks. Toepassing van de regelingen lag dus ook steeds voor de hand. De gemeente Amsterdam is daarbij opdrachtgever en voor een aanzienlijk deel ook werkgever geweest. Voor een ander aanzienlijk deel is dat Team Sportservice, voorheen Sportservice Noord-Holland). Een relatief klein deel van de professionals is in dienst bij stichtingen Welzijn. Ongeveer een derde deel is zzp-er. Bij die laatste groep gaat het puur om uitvoerende activiteiten als activiteitenbegeleider of trainer. De gemeente ziet dat niet als structurele taak, maar als tijdelijk werk in de rol van aanjager. Het gaat dan om werkzaamheden die door de markt (sportclub, instelling) voor die doelgroep nog niet worden geleverd. De

gemeente wil graag de tactische en strategische functies in vaste dienst hebben. De uitvoering is een verantwoordelijkheid voor het sportdomein zelf. Tijdelijke werkzaamheden van zzp-ers moeten na verloop van tijd worden overgedragen aan de sport zelf.

In de loop der tijd is met die accentverschuiving ook een verandering opgetreden in het profiel van de professionals: relatief meer WO en HBO en minder MBO. Een afgewogen mix geeft volgens de gemeente het beste resultaat. Door de grootte van de gemeente en de mix van functies is er voor medewerkers mogelijkheid tot groei en ontwikkeling. De gemeente (als werkgever) en medewerkers spelen hier ook op in en maken er gebruik van. Daarnaast is er een groep startende professionals in de sport die het na één of enkele jaren voor gezien houdt.

In Cuijk ligt het werkgeverschap bij de gemeente en deels bij een uitzendbureau. De gemeente wil het werkgeverschap bij voorkeur overdragen omdat zij de functies (merendeel LO-er) niet als kerntaak beschouwt. Bij Cuijk staan de functies (nog) sterk in het teken van uitvoering binnen het bewegingsonderwijs.

In Deventer heeft driekwart van de professionals een vast contract. Ook hier gaat het om LO-ers. Deventer gaat uit van de visie dat het hier ook om structureel werk gaat.

Professionals in Leiden zijn bij verschillende organisaties in dienst. Hier is de indruk van de gemeente dat deze organisaties de landelijke regelingen gebruiken om hun formatie en slagkracht op peil te houden. Dat zou ook komen omdat de professionals in de wijk ingezet worden, en niet meer een op een verbonden is aan een club.

In Smalingerland is ongeveer de helft van de professionals in vaste dienst bij het sportbedrijf. De andere helft heeft een tijdelijke aanstelling. Net als in Leiden wil de gemeente enige flexibiliteit behouden om de formatie te kunnen bijstellen. Sportservice Veenendaal is werkgever en stuurt de formatie van professionals ook aan. Hier is de meerderheid in vaste dienst.

De sportbedrijven en sportserviceorganisatie hebben elk contact met de gemeente over het beleid en de opdracht die zij meekrijgen. De gemeente houdt regie over de koers (het wat), de sportbedrijven en sportserviceorganisatie heeft de verantwoordelijkheid over de aansturing van de professionals en de wijze waarop de opdracht wordt uitgevoerd (het hoe). Leiden wijkt daar enigszins vanaf door de grote mate van variatie in werkgevers van de professionals. Hierdoor heeft de gemeente maar beperkt de regie in handen. Samenwerkingspartners zijn vrijwel steeds scholen en sportaanbieders. De laatste paar jaar komen daar ook (maar dan met kleinere aantallen) welzijnsinstellingen, zorgaanbieders en bedrijven bij.

Relatie met vrijwilligers

Gemeenten verwachten over het algemeen niet dat door de komst van sociale sportprofessionals een verdringingseffect optreedt bij vrijwilligers binnen sportverenigingen. Die kans bestaat als professionals sporttechnische, uitvoerende of bestuurlijke verenigingszaken uitvoeren. Gemeenten zien dat niet snel gebeuren, hoewel ook zij daarvoor op hun hoede zijn. Amsterdam stelt expliciet dat zij geen taken op zich neemt die de markt, inclusief het maatschappelijk domein, ook kan leveren. Andere gemeenten merken op

dat het steeds om verbinding moet gaan: van de club met een maatschappelijke partner, zoals een school. Van vrijwilligers wordt dat niet snel verwacht.

Gemeenten zijn het erover eens dat het om complementariteit moet gaan: de professional brengt bij de vereniging iets in dat er nog was. Om daarmee de vereniging sterker, maatschappelijk nog relevanter en toekomstbestendig te maken.

4.2 Landelijke context

Het Mulier Instituut geeft een landelijk beeld van de achtergronden van de buurtsportcoaches. Iets meer dan de helft van hen noemt zichzelf (nog) combinatiefunctionaris. Sinds 2014 treedt een verschuiving op richting de buurtsportcoach "nieuwe stijl": meer buurtgericht, meer gericht op verbinding en samenwerking met ook andere organisaties (welzijn, zorg, werk, gezondheid). Het aandeel onderwijs in de functie-uitvoering is nog wel veruit het grootst.

De buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen en coördinatoren zijn gemiddeld 38 jaar en blijven ongeveer vier jaar in functie. De duur van de aanstelling neemt langzaam iets toe. Zij hebben een aanstelling van gemiddeld 26 uur per week. Tweederde heeft een vaste aanstelling. Daarmee wordt de intentie om de inzet van deze functionarissen te continueren nog eens onderstreept.

Twee derde van alle buurtsportcoaches heeft een HBO-diploma, 16% heeft MBO als hoogst genoten opleiding gevolgd en 14% heeft wetenschappelijk onderwijs gevolgd.

Landelijk gezien is een kwart van de buurtsportcoaches in dienst van de gemeente. Een vijfde staat op de loonlijst van een onderwijsinstelling, 15% bij een sportaanbieder, 12% bij een gemeentelijk sportbedrijf, 10% bij een provinciaal sportservicebureau en 9% via een payroll constructie bij een werkgeversinstituut. Drie procent is zzp-er.

Wij concluderen hieruit dat sociale sportprofessionals een vaste plaats zijn gaan innemen in het Nederlandse sportlandschap. Gemeenten voeren de regie over deze functionarissen, ook al zijn zij lang niet altijd bij de lokale overheid in dienst. Het zijn uitvoerende professionals die binnen de kaders van het gemeentelijke sportbeleid, soms in relatie tot sociaal beleid, werkzaam zijn. Het ministerie van VWS heeft niet alleen een aanzienlijk deel van de financiering van deze professionals mogelijk gemaakt, maar ook, in samenspraak met de beleidspartners, de strategische agenda's van de opeenvolgende impulsen en de reikwijdte van de functies vastgesteld. Gezien het grote draagvlak bij gemeenten, blijken deze impulsen goed in de pas te (hebben ge)lopen met de lokale beleidsontwikkelingen.

5 Resultaat en continuïteit

Welke resultaten boeken de sociale sportprofessionals?

In hoeverre is er flexibiliteit in hun functioneren?

5.1 Groter en hechter netwerk

Inventarisatie van opbrengsten van de sociale sportprofessionals levert een vrij divers beeld op, waarin één kenmerk overheerst: vrijwel steeds vallen de termen verbinding en samenwerking. De buurtsportcoach en combinatiefunctionaris brengen vrijwel overal verschillende werelden bij elkaar, en dragen zo met elkaar bij aan een groter en hechter netwerk dat zich steeds verder uitstrekt. Over meer sectoren, bij meer instellingen en langs die weg ook bij meer doelgroepen.

Diezelfde gemeenten geven aan dat zij signalen hebben dat hierdoor de sportdeelname stijgt, volgens:

- ② registratie van deelnamecijfers van de professionals
- ② stijgend ledenaantal bij deelnemende verenigingen
- ② hogere sportparticipatie volgens een gemeentelijke sportmonitor.

Tegelijkertijd spreken zij uit dat hiermee nog geen causaal verband is aangetoond: "Het zijn indicaties dat wij op de goede weg zijn."

5.2 Meer kwaliteit

Gemeenten constateren dat de inzet van de professionals merkbaar is aan een hogere kwaliteit van het sportaanbod. Dat zien zij op verschillende manieren terug, afhankelijk van de sectoren waarbinnen de professionals actief zijn:

- ② Meer maatschappelijk georiënteerde sportverenigingen, in samenwerkingsrelaties met vooral scholen, maar soms ook (jeugd)zorginstellingen.
- ② Een sterkere verenigingsorganisatie door ondersteuning op maat van bestuur, sporttechnisch kader en vrijwilligers in het algemeen.
- ② Meer en beter bewegingsonderwijs op basisscholen door inzet van de buurtsportcoach als vakleerkracht LO.
- ② Meer en beter sportaanbod op en rond scholen door de verbindende rol van de buurtsportcoach.
- ② Meer en beter sportaanbod in buurten en wijken waar het aanbod onvoldoende was.

Meer in het algemeen melden de gemeenten dat de buurtsportcoaches vanwege hun specifieke verbindende rol bijdragen aan het reflecteren op, en steeds beter benutten van, de maatschappelijke betekenis van sport. De flexibiliteit in het functieprofiel maakt dat mogelijk. Gemeenten kunnen hierdoor ook makkelijker buurtsportcoaches inzetten binnen de organisatie waar dit het meeste rendement

oplevert. In de eerste jaren van de BiC lag het accent meer op de uitvoering (activiteiten begeleiden, sporttechnisch kader aansturen, versterken bewegingsonderwijs) waardoor professionals relatief lange tijd aan één school of één vereniging verbonden waren.

5.3 Opbrengsten in landelijk perspectief

Het beeld over de opbrengsten van de professionals bij de zes onderzochte gemeenten sluit aan bij de conclusies over de inzet van de buurtsportcoaches volgens het Mulier Instituut (Van Ginneken, 2016). Organisaties waarvoor de buurtsportcoaches actief zijn zien ook daarin over het algemeen grote meerwaarde in het werk van de coaches. Die meerwaarde blijkt vooral uit het bereik van de doelgroepen door de buurtsportcoaches. Het is lastig vast te stellen of zij daarmee ook landelijke doelstellingen behalen.

De helft van de scholen en samenwerkingspartners ziet duidelijk resultaat in het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en bij scholen. Iets minder dan de helft ziet een zelfde resultaat in de buurt. Dat geldt ook voor de inspanningen om meer mensen lid te laten worden van een sportvereniging. De kwaliteit van het sportaanbod groeit door de inzet van de buurtsportcoaches. Dat zien we het meest terug op scholen, met name na schooltijd, maar zeker ook tijdens school en in de gymnastieklessen. Vertegenwoordigers van scholen kunnen volgens hetzelfde onderzoek van Mulier Instituut moeilijk zeggen of ook daadwerkelijk meer jeugd lid is geworden van een sportvereniging. Doorstroming naar sportaanbod buiten de school is lastig in te schatten. Sportorganisaties met een buurtsportcoach zien dat effect wel (60%). Het gaat dan om jeugd die lid wordt van de sportvereniging. Buurtsportcoaches bevestigen dat zelf ook. Andere doelgroepen (volwassenen, ouderen, werkzoekenden, mensen met een beperking) zijn volgens hen veel moeilijker toe te leiden naar een sportvereniging.

6 Reflectie: professional en actualiteit

In hoeverre speelt de professional in op de actuele problemen in de breedtesportsector, of in het sociaal domein? Welke prioriteiten kennen opdrachtgevers (gemeenten, bonden, koepels/ Rijk) daaraan toe? Zijn zij daarop toegerust qua kennis, ervaring en competenties? Wat is nodig om het maatschappelijk effect van de inzet van deze professionals te vergroten? En wie is dan waarvoor verantwoordelijk? In dit afsluitende hoofdstuk geven wij inzichten mee die wij hebben opgehaald bij de onderzochte gemeenten, sportserviceorganisaties en landelijke beleidspartners.

6.1 Kritische houding

Naast de positieve uitingen over de waarde van de buurtsportcoaches en de ruime mogelijkheden die gemeenten hebben om deze professionals in stelling te brengen, zijn er ook aspecten die volgens hen extra aandacht vragen. Zo wijzen zij onder meer op het volgende:

- ③ De financieringsgrondslag van buurtsportcoaches gaat uit van een jaarlijks bedrag van € 50.000,-. Dit bedrag is vanaf de start van de regeling niet meer geïndexeerd. Meerdere gemeenten geven aan dit bedrag vandaag-de-dag te laag te vinden. Temeer omdat een steeds groter deel van de professionals op meer tactisch en strategisch niveau opereert; meer HBO en WO, en een relatief kleiner deel MBO.
- ③ Er is twijfel over de continuïteit van de regeling. Terwijl de regeling, en dus ook de financiering van rijkswege, structureel is. De VSG benadrukt dit ook.
- ③ De flexibiliteit die gemeenten veel mogelijkheden biedt om de formatie flexibel in te zetten, heeft ook een keerzijde. Zo constateren gemeenten en provinciale sportservicebureaus dat de regeling soms wel heel gemakkelijk wordt ingezet om functies "op te plussen". Daarmee bedoelen zij dat bestaande kleine aanstellingen, bijvoorbeeld in de eerstelijnsgezondheidszorg - fysiotherapie, diëtist - door cofinanciering worden uitgebreid. Daarmee kan met extern geld "een financieel gat worden gedicht". Denk bij dat laatste aan de bekostiging van de vakleerkracht LO in het basisonderwijs via de BiC, zonder dat daarbij sprake is van een combinatiefunctie volgens de letterlijke betekenis. Gelet op de grote aantallen buurtsportcoaches die (ook) in het onderwijs actief zijn, zal dit vermoedelijk ook om een groot aantal vakleerkrachten gaan. Hiervoor is de regeling BiC nooit bedoeld geweest.
- ③ Voor kleine gemeenten is flexibele inzetbaarheid van buurtsportcoaches minder makkelijk te realiseren vanwege een beperkt aantal formatieplaatsen. Ook door de co-financieringsconstructie en/of de positie en invloed van de werkgever kent de regie van de gemeente hier zijn beperkingen op sturing en bijstelling. Het kan dan simpelweg zo zijn dat een onderwijsinstelling, welzijnsorganisatie of sportorganisatie de professional aanstuurt en blijft aansturen. Veel "wisselgeld", in de vorm van het inzetten van andere professionals die deel uitmaken van een pool met verschillende experts, is er daar niet.

- Er is groeiende behoefte aan andere, meer maatschappelijk georiënteerde houding en vaardigheden van buurtsportcoaches die aansluiten op de sociale waarde van hun functie: zorg, opvoeding, integratie, sociale activering en leefbaarheid. De plus – van "sport-plus" - wordt steeds belangrijker terwijl daar nog onvoldoende op wordt geselecteerd en ingezet door gemeenten met partners. Het signaal daarvoor en de behoefte zijn er wel, maar de uitvoering nog niet. Een goed voorbeeld daarvan is een veilig pedagogisch klimaat bij sportverenigingen in met name de grote steden. Hoe kunnen gemeenten (en bonden) sportverenigingen daar het beste bij helpen? Welke rol kunnen buurtsportcoaches spelen bij het versterken van het pedagogisch klimaat? Hoe komt die rol optimaal tot zijn recht? Uit dit inventariserend onderzoek blijkt dat buurtsportcoaches weinig voor dit soort taken wordt ingezet. Dit heeft mogelijk en in zijn algemeenheid met de kennis en vaardigheden van buurtsportcoaches te maken. Daarnaast speelt ongetwijfeld traditie een rol: buurtsportcoaches die jaar na jaar ingezet worden op en rond scholen.
- In het verlengde van het voorgaande geven gemeenten en samenwerkingspartners aan dat scholing en kennisontwikkeling van buurtsportcoaches (helaas) een te lage prioriteit heeft. Hier spelen verschillende oorzaken een rol: te weinig budget, te weinig proactief selecteren van kandidaten/profielen, weinig coaching, onbekendheid met aanbod van scholing (wat vind ik waar?) en "waan van de dag prevaleert". Sportserviceorganisaties, met name de GSF en Team Sportservice, vormen hierop een uitzondering. Zij spelen hier juist wel goed op in.

6.2 De sociale sportprofessional van de toekomst

Gemeenten en sportservicebureaus zijn niet alleen kritisch, maar geven ook aanbevelingen mee. Aan elkaar, en aan de rijksoverheid.

- "Wij van de sport moeten echt van dat Calimero-effect af: " 'Zij zijn groot, en ik is klein'. Als we vinden en aantonen dat de kracht van sport werkelijk zo groot is, dan moeten we ook een houding aannemen die daarbij past. Zelfbewust. Dan kun je ook wat terugvragen van de andere partij."
- Een goede werkgeversorganisatie met hart voor de sport én de maatschappij werkt het beste voor een passende inzet van sociale sportprofessionals. Grotere gemeenten hebben in ieder geval de schaalgrootte en financiële mogelijkheden om daar zelf in te (laten) voorzien. In een sportbedrijf of sportservice-instelling kunnen de professionals flexibel worden ingezet en onderling rouleren. Dat is niet alleen van waarde voor de ontwikkeling en het werkplezier van de medewerkers, maar ook positief voor de gemeenten waarbinnen zij werkzaam zijn. Het is mogelijk om maatwerk te leveren, experts tijdelijk in te zetten en vervanging bij ziekte of vertrek snel en adequaat op te vangen. Kleinere gemeenten met enkele sportprofessionals hebben hier doorgaans problemen mee, tenzij zij samenwerken binnen regionaal verband. Een kleine gemeente beveelt dan ook aan om in regionaal verband een sportbedrijf op te richten.
- Gemeenten willen sport sterker verbinden aan de uitdagingen binnen het sociale domein, maar ontberen vaak nog de kennis en kunde ("tools") hoe zij dat het beste kunnen doen. Welke stappen moeten we vanuit sport dan afleggen? Waar haal ik de kennis en vaardigheden op die we op maat kunnen inzetten. Zijn er praktische stappenplannen beschikbaar, of is er al onderzoek naar gedaan?

Wat kan sport betekenen voor andere beleidsterreinen? Een concreet voorbeeld hiervan is het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners: daar kan sport en bewegen een rol bij spelen. Maar hoe concreetiseer je dit in beleid en uitvoering? Wat betekent dit voor een buurtsportcoach die met een sociaal gebiedsteam samenwerkt? Kan een vereniging hier een rol in spelen?

- 🕒 Sociale sportprofessionals kunnen bij uitstek volgens gemeenten een rol spelen bij het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van sportverenigingen. Verenigingen kunnen ondersteuning en capaciteit daar goed bij gebruiken, het is immers hun kerntaak niet. De professionals moeten de kennis en vaardigheden in huis hebben om die ondersteuning te bieden. Gemeenten moeten daar een plan voor ontwikkelen. Grotere gemeenten zien hiervoor veel mogelijkheden, maar staan nog aan het begin van die ontwikkeling.
- 🕒 Grote gemeenten, maar ook sportbedrijven en sportservicebureaus, geven aan dat een goed team van sociale sportprofessionals bestaat uit generalisten én specialisten, met daarbij een plan voor kennisontwikkeling en intervisie. Zij moeten ook elkaar scherp houden. Daar hoort ook goed werkgeverschap bij, met solide contracten en ontwikkelmogelijkheden. Dan is er een basis om goede kwaliteit te leveren. Hiertegenover staan gemeenten waarin de formatie van professionals verspreid is over meerdere werkgevers met kleinere aanstellingen. Hier hebben gemeenten vaak minder regie op. De professionals zijn hier ook meer geboden aan de eigen organisatie.

Tot slot enkele concrete punten van aandacht die de gemeenten en sportservicebureaus adresseren aan het ministerie van VWS of meer algemeen de rijksoverheid.

Vakleerkracht

Sinds de tweede helft van de jaren negentig klinkt er bijna continu een luide roep om de (terugkeer van de) vakleerkracht in het basisonderwijs, voor tenminste 2 uur per week, maar liever nog meer. Ook in dit relatief beperkte onderzoek komen wij gemeenten tegen die de BiC gebruiken om een buurtsportcoach als vakleerkracht in te zetten. Andere gemeenten doen dit niet, maar zien dit wel gebeuren bij collega's. Dat is ten eerste niet in de geest van de regeling (combinatiefunctie!), en ten tweede contraproductief: het geeft scholen een U-bochtconstructie om zelf niet volledig voor de kosten op te draaien (en de middelen uit de lumpsum financiering op andere wijze te besteden). Simpel gezegd: de school maakt andere keuzes maar krijgt toch een vakleerkracht omdat uit een (andere) rijksvergoeding toch een aanzienlijk deel gefinancierd kan worden. Een verplichting om een vakleerkracht in het basisonderwijs aan te stellen voor tenminste 2 uur per week zou hieraan een einde maken. Zodat alle beschikbare capaciteit aan buurtsportcoaches ook daadwerkelijk ten goede komt aan het versterken van de verbindingen tussen de sportsector en andere maatschappelijke domeinen.

Meer kaders, meer focus op effect

Gemeenten kijken vooral naar het ministerie van VWS als het gaat om verantwoording en verplichtingen ten aanzien van de BiC. Zij waarderen, zoals eerder gesteld, de flexibiliteit van de regeling, maar vragen desondanks (of daarom?) ook houvast. Binnen welke kaders mogen of moeten de professionals functioneren? Wat mag nog net wel en wat niet?

Die duidelijkheid of grip die zij vragen, houdt ons inziens verband met de wens tot het beter evalueren van de effecten van de regeling, waar mogelijk ook op outcome-niveau. Welke maatschappelijke effecten vloeien voort uit de inzet van de buurtsportcoaches? Gemeenten realiseren zich dat dit moeilijk zal zijn en kostbaar is, maar zien daarin wel een weg om ook meer focus te krijgen op de inzet van de professionals. Hoe kunnen zij zich zo goed mogelijk maatschappelijk manifesteren? Met die kennis sta je als sportsector ook sterker in de onderhandelingen met andere sectoren binnen de overheid waarvoor sport als mogelijk middel kan dienen. Op weg naar een rekenmodel voor de maatschappelijke impact van sportprofessionals!

Een structurele regeling met ongekeerde mogelijkheden

De BiC is een structurele regeling waarbij de rijksmiddelen (40% van de kosten van de professionals) voor onbepaalde tijd terecht komen in de kas van alle gemeenten die hieraan deelnemen. Toch zien veel gemeenten en sportbedrijven hierbij beren op de weg: "Is de continuïteit wel zeker?" "Gaan we ook de volgende collegeperiode nog wel door?" "Moeten we die capaciteit niet inhuren in plaats van in dienst nemen, want je weet maar nooit?"

De rijksmiddelen zijn structureel. Het is aan elke gemeente zelf of ze ook structureel en overtuigend in willen zetten met buurtsportcoaches. Ons inziens zou het goed zijn om hier landelijk nog eens duidelijkheid over te scheppen, zodat de koers wordt vastgehouden en de gemeenten alert zijn op de inzet in de toekomst. Zowel lokaal, maar zeker ook vanuit landelijk perspectief, is het uniek dat we in Nederland beschikken over ongeveer vierduizend fte aan sociale sportprofessionals waarvan 75% ingezet kan worden binnen een ruime doelstelling om verbindingen te leggen tussen sport en andere maatschappelijke sectoren. De focus heeft zeker de eerste jaren vooral gelegen bij kwantitatieve doelstellingen: hoe krijgen we meer mensen (jeugd!) aan het sporten en bewegen? De laatste jaren ligt het accent meer bij verbinden, maatschappelijke waarde en kwaliteit van sport en bewegen.

Het ministerie van VWS heeft vanuit haar co-financierende rol en haar landelijke verantwoordelijkheid voor het nationaal sportbeleid een stevige positie om invloed uit te oefenen op de strategische inzet van bijna 3.000 fte buurtsportcoaches. Niet om daar top-down op te sturen (dat past niet en dat kan niet), maar om daarop te reflecteren met de belangrijkste beleidspartners in deze: VSG, VNG en NOC*NSF en een krachtige opdracht mee te geven.

Hierbij zou actuele problematiek in de sportsector (o.a. veilig sportklimaat, sport in krimpgebied), de grote verantwoordelijkheid van gemeenten in het sociaal domein (inclusief jeugd- en ouderenzorg, gezondheidszorg) en de behaalde resultaten van de professionals mee moeten wegen. Zodat de kwaliteit van sport bijdraagt aan een nog grotere impact op de samenleving.

Bijlage 1: Schets per gemeente

1 AMSTERDAM (853.312 inwoners)

Omvang

Uit de Brede impuls bekostigt Amsterdam 130 fte 'sociale sportprofessionals'. De gemeente Amsterdam financiert geheel zelf 60 fte aan uitvoering in een flexibele schil met ZZP-ers. Totaal: 190 fte. Hiervan is 20 fte actief op strategisch niveau (projectleiders, coördinatoren), 50 fte zijn operationeel als bruggenbouwer (onderwijs/sport, sport/ jeugdzorg, wijk/ sport), 45 fte is actief in gemeentelijke programma's (JUMP in, versterking sportclub, samenwerking verenigingen), 5 fte voor sport voor volwassenen en 10 fte bij externe partners in zorg en welzijn. De rest, 60 fte, is flexibel uitvoerend.

Verschuiving naar meer strategisch en maatschappelijk

Zij organiseren sport in de openbare ruimte, schoolsportactiviteiten (kennismakingslessen), ondersteunen sportaanbieders en leggen verbindingen tussen sport en onderwijs, zorg, wijk, welzijn, doelgroepen. Waar deze functionarissen niet voor worden ingezet is bewegingsonderwijs. Amsterdam constateert dat er een verschuiving optreedt van enkelvoudige uitvoering op verenigings- of wijkniveau naar meer strategisch en maatschappelijk niveau: het aangaan van samenwerkingsverbanden en het versterken van de maatschappelijke waarde van sport(verenigingen). Er zit dus flexibiliteit in het invullen van de functie van BSC waarvan de gemeente gebruik maakt. Daarmee verandert het profiel van de professional ook langzaam. Waar ooit werd begonnen met professionals die echt aan één club waren verbonden, is nu veel meer sprake van maatwerk en tijdelijke inzet op locaties en in organisaties. De functie is ook minder vanzelfsprekend uitvoeringsgericht. De kwalificatie was altijd minimaal MBO3. In de praktijk blijkt ongeveer de helft MBO te hebben en de helft HBO (meestal ALO) of WO. De voorkeur gaat steeds meer uit naar HBO.

Logische ontwikkeling impulsen: het beklijft

De gemeente maakt optimaal gebruik van de regelingen van VWS/Sport. Men ziet een logische ontwikkeling in de opeenvolgende regelingen, die Amsterdam lokaal goed herkent en daardoor ook goed toepasbaar is. In de functies die Amsterdam uit de regeling financiert, zie je sommige impulsen nog terug, zoals Meedoen alle jeugd door Sport (de tak van sport coördinatoren), de BOS-impuls (JUMP in, samenwerking sport/ onderwijs), en zelfs de breedtesportimpuls nog (Topscore, verenigingsadviseurs).

Meerdere werkgevers, gemeente regisseert – uitvoering op afstand

De gemeente is opdrachtgever, werkgever (voor een aanzienlijk deel) en regisseur. Uitvoerende professionals zijn in dienst bij Sportservice NH, bij stichtingen voor zorg en welzijn of actief als ZZP-er. Streven is om tactisch-strategische functies in vaste dienst te hebben, en puur uitvoerende functies in te huren. Gedachte daarachter is ook dat uitvoering (organisatie en begeleiding van sportactiviteiten) een verantwoordelijkheid is van het sportdomein zelf. De gemeente springt daar alleen tijdelijk in wanneer er sprake is van compensatie, bijvoorbeeld omdat er geen geschikt aanbod voor een specifieke doelgroep is. Het is de bedoeling dat dit aanbod na verloop van tijd wordt overgenomen door een vereniging of instelling.

Mogelijkheden doorgroei

Doorgroei en ontwikkeling van medewerkers zijn mogelijk en streeft de gemeente ook na. Ervaring is dat de vaak jonge professionals doorgroeien en in dienst blijven of het na een paar jaar voor gezien houden en iets anders, buiten de gemeente, gaan doen. De gemeente kan hun die doorgroeimogelijkheden bieden omdat er flexibiliteit in de functie en organisatie zit (bijvoorbeeld meer regie, coördinatie, strategie en verenigingsondersteuning). Deze omslag is vooral van na 2012.

De gemeente is complementair aan sportaanbieders en sportverenigingen in het bijzonder, en verdringt geen vrijwilligers. De gemeente is juist zuinig op het sociaal kapitaal bij de clubs. BSC's en CFen zijn er per definitie tijdelijk bij de clubs.

Flexibiliteit benutten

Dat de Brede Impuls werkt blijkt uit de stijgende sportparticipatiecijfers en de kwaliteit van het sportaanbod. Het blijkt ook uit het groeiend aantal samenwerkingspartners met scholen, welzijns- en zorginstellingen. De maatschappelijke potentie van sport wordt steeds meer en beter benut. De BSC's spelen daar een belangrijke rol in. Ook wordt gewezen op de afname van obesitas bij kinderen, dankzij o.a. het JOGG-programma. De sociale professionals hebben eerder sterk bijgedragen aan samenwerking tussen scholen en sportclubs, integratie van migranten, en gaan zich in de toekomst meer richten op veilig sportklimaat, sport en jeugdzorg en sport en de Wmo. De gemeente heeft altijd naar volle tevredenheid optimaal ingeschreven op landelijke regelingen en waardeert de flexibiliteit die erin zit. De regelingen volgen elkaar logischerwijs op en bieden de gemeente continuïteit. Dat laatste is heel belangrijk en kan ook op gespannen voet staan met tijdelijke regelingen.

Punt van aandacht volgens de gemeente Amsterdam is het Calimero-effect dat sport nog vaak in zich draagt. Sport moet nog sterker en zelfbewuster worden om gelijkwaardige, vanzelfsprekende partner te zijn van andere beleidsterreinen. Stel actuele thema's aan de orde. Werk samen op gelijkwaardig niveau.

2 CUIJK (24.696 inwoners), MILL (10.824) EN GRAVE (12. 370)

Naast Cuijk, hebben we tegelijkertijd de buurgemeenten Mill en Grave meegenomen in het onderzoek. Dit was mogelijk omdat de betreffende beleidsmedewerker voor deze drie gemeenten werkt.

Cuijk

Omvang: vooral uitvoering

De gemeente Cuijk heeft 4,4 fte beschikbaar voor ondersteuning en stimulans breedtesport: 0,6 fte voor coördinatie en 3,8 voor uitvoering. Opdracht is dat alle inwoners van Cuijk moeten kunnen sporten en bewegen, met name vanuit gezondheidsoptiek. De ondersteuners richten zich daarbij op:

- Ondersteuning sportclubs
- Versterken leerlijn binnen bewegingsonderwijs: vakdocent en ondersteuning groepsleerkracht PO
- Bevorderen gezonde leefstijl JOGG naar alle inwoners
- Faciliteren ongebonden sporten en bewegen, bijvoorbeeld via beweegpark.

Van jeugd naar verbinding

Voorheen lag het accent op jeugd. De gemeente werkt steeds meer toe naar het leggen van verbindingen tussen organisaties, het in beweging krijgen van alle inwoners en het vraaggericht werken. De BSC's verzorgen gymlessen in het basisonderwijs, en zijn beschikbaar om verenigingen te versterken, zowel bestuurlijk, organisatorisch en sporttechnisch. Daarnaast vervult er één de functie van JOGG-regisseur. Die laatste heeft WO gevolgd, de anderen ALO. Er is veel verloop.

Van uitvoering naar verbinding en regie

De flexibiliteit in de functie wordt gewaardeerd en benut. Er vindt een transitie plaats van "platte uitvoering" naar regie, samenwerking en daarbij benutten van de waarde van sport. De gemeente wil het inzetten van vakleerkrachten (ALO) in het PO gedeeltelijk terugdraaien, voor zover dat uit de regeling wordt gefinancierd. Er moeten meer groepen dan alleen schooljeugd mee worden bereikt, zoals via het jongerenwerk, de kinderopvang en de stichting ouderen. De strategie die daarbij bewandeld wordt is dat de professionals het aanbod eerst zelf verzorgen, en dat het na verloop van tijd wordt overgedragen aan de sportaanbieders zelf.

Kerntaak?

Het werkgeverschap ligt bij de gemeente en deels bij een uitzendbureau.

Knelpunt in de regeling is het bedrag van 50.000 euro dat het Rijk hanteert voor de financiering van één BSC. Daar red je het volgens Cuijk niet mee binnen de gemeenteschalen. Cuijk neemt daarom vooral net afgestudeerden aan.

De gemeente wil zo min mogelijk professionals in vaste dienst hebben, omdat dit werk niet gezien wordt als kerntaak en de gemeente naar alle waarschijnlijkheid samengaat met andere gemeenten. Eén van de BSC's heeft een tijdelijk dienstverband, twee anderen zijn in vaste dienst. Cofinanciering van de BSC's komt van de gemeente, voor een deel van het onderwijs en voor een zeer klein deel van sportclubs.

Cuijk zet hiermee een lijn door die is ingezet bij eerdere impulsen. De aflopende financiering van eerdere impulsen van het Rijk compenseerde zij met gelden die zij aanvraag vanuit een nieuwe impuls. Voorheen was er enige verdringing van capaciteit bij verenigingen toen combinatiefunctionarissen daar actief waren. Die is er niet meer. Tegenwoordig pakken zij alleen verenigings-overstijgende zaken aan, zoals visietrajecten, samenwerkingsvraagstukken en accommodatiezaken.

Effectief en flexibel

Cuijk signaleert dat de sportparticipatie stijgt sinds het inzetten van de professionals. Het verenigingsleven staat er goed voor. Ook de gymlessen zijn verbeterd. Nu is het tijd voor nieuwe doelgroepen.

Cuijk waardeert met name de flexibiliteit in de regeling en stelt de functie meer in het teken van makelaarschap en service: contacten tussen organisaties, sportloket, doelgroepen faciliteren. Verder staat intergemeentelijke samenwerking hoog op de agenda. Ook op dit punt van sportondersteuning.

Grave

Grave zet meer in op cultuur dan op sport. Er is 0,8 fte beschikbaar voor een JOGG-regisseur. Die is er om een gezonde leefstijl te bevorderen. Achtergrond is HBO, aanstelling op projectbasis. Gemeente financiert 60%. Het gaat om het organiseren en regisseren van sport en bewegen in de buurt. Daarnaast zijn er ook specifieke zaken als de gezonde sportkantine, de drinkwater campagne en verbreding naar andere doelgroepen: naast schoolkinderen ook kinderdagverblijven. Grave wil wel doorgaan. Wellicht wat meer in de richting van een echte BSC: dus met relaties naar de Wmo. Er is al een begin gemaakt met aandacht voor ouderen.

Mill

Mill heeft de beschikking over 2,2 fte. Dit zijn buurtsportcoaches. Het gaat om drie mensen met tijdelijke contracten, elk met een ALO-diploma. 60% van de kosten wordt gefinancierd door een onderwijsstichting. Deze professionals verzorgen alle gymlessen op de basisscholen in Mill. Daarnaast doen zij de voor- tussen- en naschoolse opvang, zodat kinderen een dag-arrangement hebben met bewegen als *leitmotiv*. Werkgever is Stichting Doe je mee, met cao kinderopvang. Er is weinig flexibiliteit in de functie.

3 DEVENTER (99.295 inwoners)

Omvang

In de gemeente Deventer werkt in totaal 19,8 fte aan sociale sportprofessionals. Hiervan zijn de meesten aangesteld bij Sportbedrijf Deventer, namelijk: 2,85 fte BSC's, 7,2 CF's, 1,3 fte ondersteuning/sportstimulering en 1 fte verenigingsondersteuning. Daarnaast is 6,85 fte werkzaam bij welzijnsorganisatie Raster en 1 fte gericht op sport en onderwijs bij een brede school. 90% van het aantal fte aan sociale sportprofessionals wordt gefinancierd vanuit de BiC constructie (40% Rijk, 60% gemeente) en 10% wordt buiten de regeling om via scholen bekostigd. De scheiding tussen beide werelden (sport en onderwijs) vervaagt steeds meer. De opdracht van de sportprofessionals is met name:

- bevorderen van structurele sportdeelname via verenigingen, maar er is ook aandacht voor sport als middel (hangjeugd, ontwikkeling, schoolprestaties), studentensport en sportstimulering onder minima;
- verbinding/schakel vormen tussen welzijn, verenigingen en sportbedrijf/gemeente.

Breed palet aan functies

In Deventer zijn de sportprofessionals per wijk gepositioneerd. Welke taken zij hebben verschilt per functie. Combinatiefunctionarissen verzorgen voornamelijk gymlessen op de scholen en naschools aanbod in de wijk (80% van hun tijd).

Buurtsportcoaches hebben juist als taak 'verbindingen te zoeken op thema's' (zoals studentensport, aangepast sporten, senioren sport), en met andere domeinen. Zij zijn geen uitvoerende sportprofessionals maar faciliteren nieuw aanbod, ondersteunen verenigingen bij subsidieaanvragen en borging hiervan en bieden ondersteuning op bestuurlijk niveau. Accenten op bijvoorbeeld kwetsbare doelgroepen worden aangebracht middels cofinancieringsconstructies via landelijke en provinciale subsidies zoals de sportimpuls, Wmo- gelden van de provincie Overijssel (bijv. schoolbuurtpleinen, senioren sport, verbinding zorg, sport en bewegen).

Daarnaast is er een professional gericht op aangepast sporten aangesteld (1 fte) via een regionale samenwerking (Raalte, Olst-Wijhe, Deventer). Andere gemeentelijke domeinen, zoals de GGD, huren regelmatig sportprofessionals in bij Sportbedrijf Deventer, zodat zij op projectbasis extra uren ingezet worden (bijv. voor 'Gezonde School' projecten). De sportprofessionals in dienst van Raster (welzijn) verzorgen voornamelijk gymlessen en naschools aanbod.

Aanstellingen: flexibiliteit en ontwikkeling

De sportprofessionals in Deventer zijn allen LO'er, maar de benodigde competenties verschillen per project. Sportbedrijf Deventer hanteert 3 functieprofielen: 1) Sport & Beweegleider; 2) Sport & Bewegconsulent; 3) Sport & Beweg beleidsmedewerker/projectleider.

Contracten en invullingen van functies zijn flexibel en veranderen jaarlijks. Ieder jaar wordt gekeken of er nieuwe subsidieaanvragen ingediend kunnen worden (sportimpuls e.d.), en zijn er nieuwe/andere

opdrachten (bijv. via de GGD). 70-80% van de professionals bij het Sportbedrijf heeft een vast contract, vanuit het idee om structureel iets te kunnen betekenen. Aan de andere kant werkt men vanuit de gedachte dat subsidie tijdelijk is en de functie wellicht op kan houden. Dit leidt tot continue ontwikkeling, maar zorgt ook voor fluctuatie van het aantal medewerkers. Sinds 2008 zijn er vooral veel nieuwe (jonge) mensen bij gekomen: van 8 naar 16 mensen. Er is geen sprake van verdringing van vrijwilligers. Maar door ontwikkeling van opkomst van verenigings- en sportparkmanagers (recente pilot bij 2 verenigingen) is dit wel punt van aandacht voor de toekomst.

Effectief?

Zichtbare effecten van het werk van sportprofessionals worden gemeten via lidmaatschappen van sportverenigingen (KISS data) en door groei van lokale sportevenementen. In beide is een stijging te zien. Causaliteit is moeilijk aan te tonen. Professionals rapporteren jaarlijks en maken prestatieafspraken. Deventer geeft aan voorkeur te hebben voor meerjarenevaluaties, zodat inspanningen beter gerelateerd kunnen worden aan resultaten.

Knelpunten

Knelpunten zijn:

- de normbedragen van 50.000 die VWS hanteert per CF/BSC zijn niet toereikend;
- versnippering van de regeling, die zorgt voor minder rendement voor het kind (gitaardocent kan meer geld vragen per uur dan sportprofessional);
- veranderende vraag: er is steeds meer behoefte aan andere kwaliteiten (EHBO, sociale skills, opvoeding), en er is ook meer vraag naar professionals die achter de voordeur komen (aanpak overgewicht).

Zijn de sportprofessionals met LO achtergrond hierop toegerust? Professionals hebben behoefte aan handvatten en kennis over hoe om te gaan met verschillende (kwetsbare) doelgroepen.

Nabije toekomst: accenten

Lokaal is behoefte aan meer samenwerking tussen verschillende professionals uit verschillende domeinen. Integraal werken staat steeds meer voorop. Daarnaast wil de gemeente meer inzicht in wat er allemaal gebeurt in de stad en wat effecten zijn van beleid. Meer onderzoek dus.

De bewoners hebben behoefte aan één loket per wijk (sociale teams, zorg, sport en bewegen als onderwerp). Zodat de toegang goed geregeld is.

Deventer adviseert het Rijk om meer aandacht te geven aan het afstemmen en waar mogelijk integreren van sociaal domein en zorgsector. De brede impuls zou herijkt en geëvalueerd moeten worden. Deventer pleit voor strakkere kaders en verplichtingen voor gemeenten voor meer gewenste effecten.

4 LEIDEN (123.856 inwoners)

Omvang, groei en aanstellingen

Leiden beschikt over 12,9 fte combinatiefunctionarissen (jeugd)sport. Zij zijn actief en ook in dienst bij negen organisaties: van regionale trainingscentra en verenigingen tot jongerenwerk, welzijn en onderwijsbesturen. Daarnaast worden op volledige subsidiebasis nog circa 4 fte aan uitvoerende sport- en beweegconsulenten (sportjongerenwerk, ouderenactivering, beweegwinkel, ondersteuning sportvrijwilligers) ingezet bij lokale organisaties. Tenslotte is er nog 4,5 fte aan gemeentelijke consulenten sport (sportstimulering, aangepast sporten, verenigingsondersteuning, JOGG). Dat brengt het totaal aan sociale sportprofessionals in Leiden op circa. 21,5 fte. In vergelijking met 10 jaar geleden betekent dit een verdubbeling.

Doelen

De gemeente Leiden onderscheidt zes hoofddoelstellingen. Het gaat vooral om jeugd:

- vergroting van dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen en in de wijk;
- een aantoonbaar aanbod aan naschoolse activiteiten;
- versterking van de maatschappelijke functie van sportverenigingen op het gebied van ontmoeting, participatie en verbetering van de sociale samenhang;
- stimuleren dat kinderen lid worden van een sportvereniging;
- bevordering van een gezonde leefstijl (waaronder bestrijding van overgewicht, alcohol en roken);
- vergroten van het aantal jeugdigen dat voldoet aan de beweegnorm.

Veel vrijheid

Het is aan de veldorganisaties zelf om en hoe deze brede doelstellingen verder in te vullen. Waar de een vooral zelf activiteiten organiseert, daar is de ander vooral bezig met toeleiding naar regulier sportaanbod, stimuleren en ondersteunen van andere professionals en/of het leggen van verbindingen tussen buurt, onderwijs en sport. De combinatiefunctionarissen Openbaar Onderwijs (1,8 fte) geven 50% van hun tijd lessen LO. De overige 50% van hun tijd gebruiken zij voor naschoolse sport en het leggen van verbindingen met andere partijen. Maar 27 van de 30 basisscholen zet op eigen kosten een vakleerkracht LO in, die doorgaans 1 van de 2 lessen per week verzorgt.

Gemeente weinig sturing, wel meer verbinding

Doordat de meeste sociale sportprofessionals volledig in dienst zijn van de veldorganisaties, heeft de gemeente weinig sturingsmogelijkheden en zicht op effecten. Vanuit de subsidierelatie dienen de organisaties wel verantwoording af te leggen en te werken binnen de algemene doelen en kaders. Die kaders bieden op zich ook mogelijkheden om inzet op actuele vraagstukken en thema's in op te nemen. Een aantal *output*-doelen wordt zeker gehaald, maar op *outcome* niveau is dat lastiger te bepalen (zoals bevordering gezonde leefstijl). In kwalitatieve zin is wel duidelijk dat er steeds meer verbinding ontstaat tussen partijen in buurt, onderwijs en sport.

Formatie op peil

De indruk is dat veldorganisaties de opeenvolgende landelijke regelingen gebruiken om hun formatie en slagkracht op peil te houden door middel van tijdelijke (vanwege het subsidie karakter) aanstellingen. De bedoeling van de diverse regelingen was om de gecreëerde functies geleidelijk structureel te maken, maar dat is niet gebeurd. Het grote verschil met eerdere regelingen is dat de combinatiefunctionarissen nu veel wijkgerichter werken en de sportprofessionals niet, zoals eerder, direct gekoppeld zijn aan een sportvereniging.

Flexibiliteit is goed

De flexibiliteit en ruimte die de huidige regeling combinatiefuncties biedt wordt hoog gewaardeerd. Dat maakt het mogelijk om er als gemeente een eigen draai aan te geven en zo een zo groot mogelijk rendement te bereiken binnen de gegeven context. Een algemene trend is dat de overheid op alle niveaus de kracht van sport en bewegen beter en breder wil gaan benutten voor allerlei maatschappelijke vraagstukken. Kortom: inzet op sport als middel voor maatschappelijke doelen. Dat vraagt om een omslag van het subsidiëren van partijen (instellingssubsidie), zoals Leiden nu doet, naar het subsidiëren en verantwoorden op basis van *outcome*. Ook gemeente Leiden wil deze omslag maken en meer zelf kunnen sturen.

5 SMALLINGERLAND (55.866 inwoners)

Omvang

In Smallingerland zijn 7 buurtsportcoaches (ca. 6,5 fte) en 2 consultants Sport & Bewegen (ca. 0,7 fte) actief vanuit het Sportbedrijf. De buurtsportcoaches worden gefinancierd vanuit de Brede Impuls, de consultants vanuit de eigen bedrijfsvoering van het Sportbedrijf die is gebaseerd op de basissubsidierelatie met de gemeente. Daarmee komt het totaal aan door de gemeente gefinancierde sociale sportprofessionals, die in Smallingerland *Coaches Sport en Bewegen* worden genoemd, op 7,2 fte. In 2018 komt daar nog 1,66 fte bij, wat het totaal brengt op bijna 9 fte. De 7,2 fte is *structureel* in de gemeentelijke begroting opgenomen. Daarin is de rijksbijdrage verdisconteerd.

Hiernaast financiert de gemeente nog ruim 2 fte aan schoolzwemmen. Buiten de gemeente om bieden verschillende sportbonden ondersteuning aan lokale sportverenigingen. Dit is echter heel beperkt. Hetzelfde geldt voor het AZC, waar twee sportwerkers af en toe (vanuit COA-geld) sport- en beweegactiviteiten voor asielzoekers begeleiden.

Doel en uitwerking: gebiedsgericht

De gemeente heeft regie op beleid en bepaalt het 'wat'. Het Sportbedrijf gaat over het 'hoe'. Het sportbedrijf dient jaarlijks een jaarplan in, dat op hoofdlijnen interventies en activiteiten schetst. De opdracht aan de sociale sportprofessionals van het Sportbedrijf is gericht op drie hoofddoelstellingen:

- Verhogen van aantal mensen dat beweegnorm haalt;
- Verlagen van het percentage inactieven;
- Verhogen van de sportparticipatie.

Om hier aan bij te dragen zet het Sportbedrijf in op versterking van het sport- en beweegklimaat in drie sectoren, te weten: school, sportverenigingen en buurt. Per gebied of wijk wordt flexibel bekeken waar de Coaches Sport en Bewegen – allen met een ALO-achtergrond – het grootste verschil kunnen maken. Hoe ze hun tijd verdelen over de drie sectoren is dus afhankelijk van de problemen en kansen in een gebied. Het doel is om toe te gaan naar een grove verdeling 1/3, 1/3, 1/3, maar in praktijk is het nu ongeveer 60% onderwijs, 20% sport en 20% buurt. Dit komt doordat de claim vanuit het onderwijs het sterkst is.

Rol coaches: vooral uitvoerend

De rol van de Coaches Sport en Bewegen is die van aanjager, stimulator en ontwikkelaar in deze drie sectoren. De functie is in Smallingerland sterk actiegericht ingevuld: zoveel mogelijk concreet aan de slag met en bij partijen in het veld (85%) en niet, zoals je elders wel ziet, vooral bezig zijn met afstemmen, overleggen en verbinden. In het onderwijs begeleiden zij de groepsleerkrachten met LO-bevoegdheid (in Smallingerland zijn géén vakleerkrachten LO actief) bij het verbeteren van de gymlessen en organiseren ze extra voor-, tussen- en naschoolse sport- en beweegactiviteiten. Richting de sport begeleiden zij trainers en coaches bij het verbeteren van het aanbod en het ontwikkelen van nieuwe activiteiten. En richting de buurt ontwikkelen en organiseren de Coaches Sport en Bewegen een laagdrempelig sport- en beweegaanbod voor doelgroepen die extra aandacht nodig hebben in samenwerking met wijkinstellingen. De twee

Consulenten Sport en Bewegen hebben een meer beleidsmatige rol. Zo ondersteunen zij sportverenigingen op bestuurlijk en beleidsmatig gebied en geven ze voorlichting over gezonde leefstijl.

Duurzaamheid en overdracht

Gemeente en Sportbedrijf in Smallingerland zijn zich erg bewust van het feit dat de inzet van de Coaches Sport en Bewegen duurzaam moet zijn: *“Daarom geven zij niet zelf training. Het gaat erom dat zij partijen in onderwijs, sport en buurt versterken en stimuleren, zodat zij het zelf gaan en ook kunnen oppakken.”* Daarin zit het grote verschil met de eerdere regelingen/impulsen, waar Smallingerland ook aan deelnam, maar waarin het hoofdzakelijk ging om het zelf organiseren van activiteiten. De Impuls Brede Scholen Sport en Cultuur eind 2010/begin 2011 betekende voor Smallingerland echt een omslag, die ook gepaard ging met een andersoortig profiel: het vroeg om ALO'ers, waar bij eerdere regelingen activiteitenbegeleiders op MBO-niveau (CIOS, Sport en Bewegen) werden ingezet.

Dienstverband

Ongeveer de helft van de sportprofessionals bij het Sportbedrijf is in vaste dienst. De andere helft heeft een tijdelijke aanstelling. Deels komt dat voort uit noodzaak. Tot voort kort stonden de combinatiefuncties niet structureel op de gemeentebegroting. Het Sportbedrijf had weinig zekerheid over voortzetting van de regeling. Het Sportbedrijf wil echter ook een flexibele schil houden met het oog op vernieuwing, verjonging en doorstroming.

Effecten?

Maatschappelijke effecten (*outcome*) laten zich moeilijk meten, omdat definities niet eenduidig zijn en het lastig bepaald kan worden wat de bijdrage is geweest van de inzet van de sociale sportprofessionals. De beoogde *outcome*-doelen zullen naar verwachting vaak pas op langere termijn zichtbaar worden. Ook geeft men aan dat landelijke monitoren lang niet alles zeggen, omdat definities verschillen en niet eenduidig zijn. Maar, mede op basis van de gezondheids-monitor van de GGD Fryslân en de eigen wijkatlas/bewonersenquête, heeft Smallingerland de output-resultaten wel in beeld. Daarover zijn alle betrokkenen erg positief: *“Wat wij merken is dat er steeds meer georganiseerd wordt (ook op eigen initiatief), steeds meer mensen deelnemen en sport en bewegen dus steeds meer leeft binnen de gemeente.”*

Roep om verplichte vakleerkracht

De flexibiliteit van de buurtsportcoachregeling maakt het mogelijk om sportprofessionals ook in te zetten op actuele vraagstukken en thema's. Maar om écht een verschil te maken verdient het aanbeveling om van bovenaf te sturen op de invoering van de vakleerkracht LO in het basisonderwijs, om op die manier het onderwijs van binnenuit te versterken op sport- en beweeggebied. Nu is de betrokkenheid van scholen nog te vrijblijvend, met als gevolg dat (te) veel tijd van de Coaches Sport en Bewegen richting het onderwijs gaat: *“Het gevolg is dat we te weinig toekomen aan de ondersteuning van sport en buurt. Het liefst zouden scholen willen dat we de gymlessen van ze overnemen, dat zouden ze wel makkelijk vinden, maar in tegenstelling tot andere gemeenten doen we dat niet.”*

6 VEENENDAAL (64.277 inwoners)

Omvang

In de gemeente Veenendaal zijn alle sportprofessionals aangesteld bij Sportservice Veenendaal, een onafhankelijk sportbedrijf met subsidierelatie met de gemeente. In totaal gaat dit om 43 fte, 74 medewerkers, waarvan de overgrote meerderheid het onderhoud en beheer van sportaccommodaties verzorgt. Hiervan zijn 10 sociale sportprofessionals (8,3 fte). Sportservice Veenendaal huurt daarnaast via pay-roll constructie 10 sportdocenten (zzp'ers) in. Aantal functies was 2,5 á 3 fte ten tijde van de breedtesportimpuls, en 5 ten tijde van BOS impuls. Er zit dus groei in!

Doel

De opdracht van de sociale sportprofessionals bestaat voornamelijk uit het invullen van gymlessen in het onderwijs en daarnaast aangepast sporten en seniorensport. Sportprofessionals in Veenendaal werken vanuit de PO en VO scholen (vanwege 100% bereik) en niet vanuit de wijken. Doel is kinderen zo vroeg mogelijk in aanraking laten komen met (divers) sport en beweegaanbod. Daarnaast is het hard nodig dat het bewegingsonderwijs versterkt wordt (qua aantal uren en kwaliteit). Om die reden worden combinatiefunctionarissen als vakleerkrachten ingezet op de scholen. Inmiddels werkt Sportservice Veenendaal met zes van de in totaal 21 scholen samen. Eerst via een pilot met gratis aanbod voor scholen, mogelijk door Brede School Impuls, en sinds 2016 betaald.

Werkwijze

Naast versterking van het bewegingsonderwijs zetten sociale sportprofessionals vooral in op sportstimulering van verschillende doelgroepen: peuters (o.a. beweegkriebels), jeugd (o.a. sportz@pp, en scoren in de wijk. Ook hebben zij een intermediaire functie voor het jeugdsportfonds. In toenemende mate richten zij zich met zzp'ers op senioren.

Het takenpakket verschilt per professional. De combinatiefunctionarissen zijn voor een deel van hun tijd ook buurtsportcoach en soms verenigingsondersteuner. Ze werken vraaggericht en soms per thema. Er zijn 3 CF'en onderwijs (70% les geven op scholen en in de wijk, 30% ontwikkeltaken), 1 CF ouderen (stuurt 10 sportdocenten aan), 1 CF aangepast sporten (stuurt 4 vrijwilligers aan). Opvallend is dat Veenendaal momenteel 2 CF'en heeft die expliciet aangesteld zijn bij een sportvereniging. Dit is sinds 2012 regelmatig voorgekomen bij wisselende sporten maar stopt in 2019. Dan worden deze fte's ingezet voor Team Veenendaal en sportevenementen. Momenteel is dit ook al speerpunt voor Sportservice Veenendaal en houdt in dat sociale sportprofessionals ingezet worden bij het faciliteren van talentontwikkeling en (het binnenhalen van) sportevenementen.

Opleiding, achtergrond en inzetbaarheid

De meeste sportprofessionals hebben een ALO- of CIOS-achtergrond. Daarnaast zijn er soms stagiaires sportkunde, vrijetijdswetenschappen, CMV. CF'en die ingezet worden als sportmedewerker bij BSO hebben

deze (pedagogische) achtergrond al tijdens studie opgedaan, of hebben via Sportservice een "Beweegkriebels" - cursus gevolgd.

Sportservice Veenendaal beschouwt de sociale professionals ook als mogelijkheid tot het binnenhalen van werk en het versterken van de eigen positie. Zo wil Sportservice zoveel mogelijk professionals inzetten in het bewegingsonderwijs op scholen.

Tegelijkertijd vindt zij flexibiliteit heel belangrijk: *"Je moet mensen niet vastpinnen op een bepaalde taak"*. En: *"Als een school met een vraag komt, willen wij ze kunnen bedienen."* Flexibiliteit is belangrijk om een kwaliteitsimpuls te kunnen geven. Sportservice zorgt voor ruimte in formatie, maar moet ook rekening houden met risico op blessureverzuim van sportprofessionals, waarvan sommigen op hoog niveau sporten.

Aansturing

De directe aansturing, ook van de zzp'ers, vindt plaats via Sportservice Veenendaal. De huidige twee CF' en worden aangestuurd door de sportverenigingen waar zij actief zijn. De meeste mensen zijn in vaste dienst. Sportservice wil uiteraard goede krachten behouden. Dit is mogelijk omdat de Brede Impuls een structurele regeling is. Men werkt ook met tijdelijke aanstellingen, op basis van de flexwet.

Er zijn soms spanningen in de verhouding tussen professionals en vrijwilligers. Knelpunt kan zijn dat vrijwilligers niet altijd voldoen aan de eisen die professionals stellen. En soms wringt het als de sportvereniging nieuw sportaanbod lanceert (bijvoorbeeld voor senioren) terwijl er al veel is. Het werkt volgens de gemeente beter als gebruik gemaakt wordt van bestaande netwerken.

Resultaat

Sportservice onderscheidt de volgende resultaten van de inzet van de sociale sportprofessionals:

- Bewegingsonderwijs op scholen is kwalitatief beter geworden
- Scoren in de wijk slaat ook echt aan met de buurtsportactiviteiten. De kwaliteit hiervan is hoog in vergelijking met sommige sportactiviteiten via welzijn.

Resultaten houdt men bij door middel van het rapporteren van deelnemersaantallen. Er is behoefte aan meer inzicht uit bestaande onderzoeken, en aan samenwerking met onderzoekspartners die effecten monitoren.

Knelpunten

Knelpunten hebben te maken met onzekerheidsfactoren:

- Wordt de Brede impuls gecontinueerd?
- In hoeverre zijn er financiën voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs op scholen? Scholen kunnen geen meerjarenafspraken maken over inhuur van sportprofessionals
- Hoe handhaaf of verhoog je het aantal uren bewegingsonderwijs (*"Spelen op schoolplein is geen sport!"*).

Veenendaal beveelt het Rijk aan om structureel te investeren in vakleerkrachten in het bewegingsonderwijs. Met de Brede Impuls maak je financiering hiervan ter compensatie via een omweg mogelijk ("de

buurtsportcoach als vervangend gymleraar"). Volgens Veenendaal is de buurtsportcoach niet de beste oplossing voor middelgrote gemeenten. Het profiel zou teveel afgestemd zijn en ook voortkomen uit de praktijk van de grote steden. Wel wil Veenendaal vasthouden aan de flexibele verdeling 70% school en 30% daaromheen. Zij vraagt VWS verder om middelgrote gemeenten voorrang te geven bij invoering van een eventuele nieuwe regeling. En: "*Vergeet dan ook niet om het gesprek aan te gaan met sportbedrijven, want daar zit soms meer kennis van de sport dan bij de gemeente*".

Bijlage 2: Bronnen

In de periode oktober – december 2018 zijn interviews gehouden met:

Gemeente Amsterdam:	Judith Paauw, Molly Stam en Niels Balke
Gemeenten Cuijk, Grave, Mill en St. Hubert:	Roel Stofmeel
Gemeente Deventer:	Joost ten Bulte
Gemeente Leiden:	Maurice Molenaar en Rik van der Geest
Gemeente Smalingerland:	Frank Schmitz; Stephan Oorburg - Sportbedrijf Smalingerland
Gemeente Veenendaal:	Ate Brouwer en Rob van Manen (Sportservice Veenendaal)
Team Sportservice:	Sjoerd van Tiel
Gelderse Sport Federatie:	Petra Schipper
KNVB:	Sjors Brouwer
Mulier Instituut:	Jo Lucassen
NOC*NSF:	Coen van de Bemt
VSG:	Andre de Jeu

Literatuur:

Ginneken, Zoë van, Carolinae van Lindert en Hugo van der Poel (2016), Verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2016: tabellenrapportage. Mulier Instituut: Utrecht, oktober 2016.

Goossens, Rob, en Andries Kuipers en Remko van den Dool (2014), Sportinfrastructuur: organisaties, accommodaties en vrijwilligers. In: Sociaal en Cultureel Planbureau, Jaarrapportage Sport 2014.

Horst, Joost van der, en Paul den Boer (2016), Arbeidsmarktmonitor Sport 2015. Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt: Nijmegen, mei 2016.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 368
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers..

DSP-groep is ISO 9001:2008 (kwaliteitsmanagement) gecertificeerd en aangesloten bij VBO en OOA.